

Työttömyyden diskurssit vuonna 2023

Tarja Honkkila

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Medianomin tutkinto

Amk- opinnäytetyö

2024

Tiivistelmä

Tekijä(t) Tarja Honkkila
Tutkinto Medianomi
Raportin/Opinnäytetyön nimi Työttömyyden diskurssit vuonna 2023
Sivu- ja liitesivumäärä 37 + 1
<p>Vuosi 2023 jää Suomen historiaan vuotena, jolloin hallitus teki suuria muutoksia työttömyysturvaan. Työttömyysturvaa heikennettiin monin tavoin esimerkiksi porrastamalla ansiosidonnaista työttömyysturvaa. Hallituksen muutokset osuivat tilanteeseen, jossa talous heikkeni ja esimerkiksi rakennusalalla esiintyi paljon lomautuksia ja yt-neuvotteluja. Hallituksen toimia on kritisoitu, että ne heikentävät ennestään vaikeassa tilanteessa olevien asemaa. Hallituksen toimet ovatkin herättäneet paljon vastustusta. Tästä syystä tässä opinnäytetyössä on analysoitu vuoden 2023 diskursseja työttömyydestä.</p> <p>Työttömyyteen liittyy vahvoja stereotypioita siitä, että työttömät haluaisivat elää yhteiskunnan tuilla eivätkä haluaisikaan työllistyä. Toisaalta on paljon tutkimustietoa siitä, että työttömien työmotivaatio on jopa korkeampi kuin työllisten. Pitkäaikainen työttömyys merkitsee usein myös taloudellista ahdinkoa, minkä takia stereotypia yhteiskunnan tuilla elävästä työttömästä on usein väärä. Toisaalta on myös niitä työttömiä, jotka ovat kannustinloukossa ja joiden ei kannata ottaa työtä vastaan.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä on analysoitu 38 artikkelia diskurssianalyysillä. Artikkeleita on poimittu Helsingin Sanomien, Ylen ja MTV:n verkkosivuilta. Tutkimukseen on otettu mukaan uutisia, mielipiteitä, kolumni ja pääkirjoitus. Tutkimuksen ulkopuolelle on rajautunut työttömyyslukuja koskeva uutisointi sekä lomautuksista kertovat uutiset, koska nämä eivät lisää informaatiota siitä, miten työttömyyteen ja työttömiin suhtaudutaan mediassa.</p> <p>Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa menetelmänä on käytetty diskurssianalyysia. Diskurssianalyysi on väljä teoreettinen viitekehys, eikä tarkka tietty metodologia. Tästä syystä tutkijan omalla taustalla on merkitystä lopputulosten kannalta.</p> <p>Tässä opinnäytetyössä löytyi neljä diskurssia työttömyydestä: toivosta luopuminen, yhteiskunnan elättämä, uhri sekä yhteiskunnan kaltoinkohtelema. Vallalla oleva diskurssi oli yhteiskunnan kaltoinkohtelema, mikä poikkeaa selvästi aiemmista tutkimuksista. Aiemmissä tutkimuksissa työtön on nähty vätyksenä tai huollettavana uhrina, joka ei halua tai kykene löytämään töitä.</p> <p>Jatkossa on mielenkiintoista nähdä, jääkö diskurssi yhteiskunnan kaltoinkohtelusta vain väliaikaiseksi, hallituksen toimia vastustavaksi diskurssiksi ja miten diskurssit muuttuvat, kun hallituksen toimenpiteet tulevat voimaan.</p>
Asiasanat journalismi, työttömyys, työtön, diskurssi

Sisällys

1 Johdanto	1
2. Tietoperusta	3
2.1 Työttömyyden käsitteet	3
2.2 Stereotypiat työttömyydestä	4
2.3 Diskurssianalyysi	7
2.3.1 Käsitteet	7
2.3.2 Teoria	8
2.4 Diskurssianalyysit työttömyydestä	10
3 Tutkimuksen toteutus	14
3.1 Aineisto	14
3.2 Aineiston kokoaminen	15
3.3 Aineiston analyysi	15
4 Tulokset	17
4.1 Toivosta luopuminen	19
4.2 Yhteiskunnan elättämä	21
4.3 Uhri	23
4.4 Yhteiskunnan kaltoinkohtelu	27
5 Pohdinta	32
Lähteet	36
Liitteet	39
Liite 1. Aineisto	39

1 Johdanto

Työttömyys on ajankohtainen asia, joka tälläkin hetkellä koskettaa yhä useampaa suomalaista. Talous on menossa kohti taantumaa ja työttömyys lisääntyy. Ei ole yhdentekevää, miten mediassa käsitellään työttömiä, sillä tämä vaikuttaa ihmisten asenteisiin työttömiä kohtaan. Tässä tutkimuksessa selvitetään niitä diskursseja, joilla työttömistä on kerrottu mediassa vuonna 2023.

Vuosi 2023 jää historiaan aikana, jolloin työttömyysturvaan tehtiin suuria muutoksia. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa on heikennetty ja työttömyysvakuutusmaksuja on alennettu. Nämä uudistukset suosivat niitä henkilöitä, joiden työllisyystilanne on turvattu ja työpaikka säilyy. Ne, jotka joutuvat työttömiksi kärsivät tilanteesta eniten. Hallituksen päätöksiä on kuvattu mediassa häikäilemättömiksi ja ne heikentävät jo entisestään vaikeassa tilanteessa olevien asemaa.

Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on perustunut siihen ajatukseen, että yhteiskunnan pitää huolehtia heikoimmassa asemassa olevista jäsenistään. Hallituksen linjaus on kuitenkin ristiriidassa tämän periaatteen kanssa. Työttömiin kohdistetaan enemmän keppiä kuin porkkanaa ja tämä näkyy myös median kirjoituksissa vuonna 2023. Kuten Kelan entinen pääjohtaja sanoi mediassa myös hyvätuloisilta olisi löytynyt leikattavaa.

Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus selvittää, millaisia diskursseja työttömistä on esiintynyt vuonna 2023. Jokinen, Juhila & Suoninen (2016, 21-22) määrittelevät diskurssianalyysin väljäksi teoreettiseksi viitekehyykseksi. Kyseessä ei ole siis tarkka tietty metodi, vaan merkityssuhteiden kohtuullisen väljä kokonaisuus, jonka avulla muodostuu kuva todellisuudesta (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 190).

Opinnäytetyössä pyritään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisia diskursseja työttömistä on löydettävissä keräämästäni aineistosta ja miten näiden diskurssien olemassaolo perustellaan?
2. Mitkä diskurssit ovat vallalla ja mitkä diskurssit marginaalissa tai puuttuvat kokonaan?
3. Miten löydetyt diskurssit suhtautuvat aiempiin tutkimuksiin?

Opinnäytetyön aineisto koostuu 38 artikkelista. Artikkelit on poimittu Ylen, Helsingin Sanomien ja MTV:n verkkosivuilta. Aineistossa on mukana uutisia, mielipiteitä, pääkirjoitus ja kolumni. Aineiston ulkopuolelle on rajautunut uutiset, jotka kertovat pelkästään työttömyystilastoista ja lomautuksia koskevat uutiset. Nämä uutiset eivät anna lisätietoa siitä, miten työttömistä mediassa kirjoitetaan. Sen sijaan mukaan on otettu mielipiteitä ja uutisia, koska nämä antavat lisätietoa siitä, millaisia diskursseja työttömistä esiintyy.

Perinteisesti työttömistä on kirjoitettu hyvin negatiiviseen sävyyn. Työttömät on nähty stereotyyppisesti laiskoina ja tyhminä yhteiskunnan eläteinä, jotka ovat itse syyppäitä omaan työttömyyteensä (Näre & Näre 2022, 21). Tämä stereotypia elää vahvana erityisesti Saramon (2019) tutkimuksessa, jossa selvitettiin diskursseja Helsingin Sanomien uutisissa kahtena eri ajanjaksona. On merkittävää, että tämä diskurssi ei esiinny tässä opinnäytetyössä hegemonisena, vaan pikemminkin heikkona diskurssina.

Työttömiä on syyllistetty omasta työttömyydestä, mutta tässä opinnäytetyössä tulee vahvasti esiin myös muunlainen todellisuus. Työtön voi olla olosuhteiden uhri tai yhteiskunnan kaltoin kohteleva. Työttömyys voi olla sattumaa, eikä korkeakaan koulutus ole tae työllistymiselle.

Helen (2002, 114) mukaan syrjäytyneet halutaan palauttaa osaksi yhteisyyttä, mutta heidät halutaan pitää toisina. Toisin sanoen työttömät ja erityisesti pitkäaikaistyöttömät halutaan luokitella toisen luokan kansalaisiksi eikä heidän haluta kuuluvan ”meihin”. Toisaalta halutaan pitää portti auki näiden ”toisten” palauttamiseksi osaksi normaalia yhteiskuntaa.

Työttömyys on aina henkilökohtainen tragedia ja siihen löytyy monia erilaisia syitä. Erityisesti pitkäaikaistyöttömät luokitellaan helposti toivottomiksi tapauksiksi, joiden työllistymiseen ei enää uskota. Tässä opinnäytetyössä toivosta luopumisen diskurssi on kuitenkin yhtä harvinainen kuin diskurssi laiskasta yhteiskunnan elättämästä. Pitkäaikaistyöttömät ovat suurimmassa riskissä syrjäytyä yhteiskunnasta ja heidän tilanteensa vaikeutuu entisestään, mitä kauemmin työttömyys kestää. Kuitenkin myös positiivisia esimerkkejä löytyy siitä, että pitkäaikaistyötön on työllistynyt pitkän työttömyysjakson jälkeen.

On tärkeää, että medioissa tiedostetaan, millaisia vaikutuksia työttömistä kertovilla jutuilla on yleisöön. Nähtäväksi jää, onko vuosi 2023 poikkeuksellinen vuosi sen suhteen, millaisia diskursseja työttömistä mediassa esiintyy. Medioilla on mahdollisuus vaikuttaa siihen, kenen näkökulmasta jutuja kerrotaan ja kenelle annetaan mediassa puheenvuoro. RARE Median 2021 opas inklusiivisempaan journalismiin on yksi askel siihen suuntaan, että mediassa pyritään tuomaan esille myös vähemmistöjen näkökulmia. Jos halutaan muuttaa pinttyneitä stereotypioita, niin muutoksen pitää lähteä liikkeelle toimituksista.

Tutkimustulosten luotettavuuteen, merkityksellisyyteen ja toistettavuuteen vaikuttaa myös tutkijan oma positio. Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että tutkijan ratkaisut ja ’niihin johtanut todistusaineisto’ avataan tutkimuksessa kuten myös tutkijan oma asema suhteessa aineistoon (Valtonen. 1998, 105). Omalta osaltani voin sanoa, että lähipiirissäni on ollut työttömyyttä. Tämä on saattanut vaikuttaa osaltani omiin havaintoihini työttömyyden diskursseista.

2 Tietoperusta

2.1. Työttömyyden käsitteet

Työttömien määrää voidaan arvioida kahdella tavalla. Toinen arvio perustuu Tilastokeskuksen haastatteluun työkäisistä 15-74-vuotiaista henkilöistä (Tossavainen 2005, 18). Työttömäksi luokitellaan henkilö, joka on etsinyt työtä aktiivisesti viimeisen neljän viikon aikana ja joka voisi ottaa vastaan työtä seuraavan kahden viikon aikana. Mitään ryhmää (kuten esimerkiksi opiskelijat) ei ole rajattu ryhmän ulkopuolelle, vaan aktiivinen työnhaku ratkaisee (Tossavainen 2005, 22.)

Toinen tapa määritellä työttömiä perustuu työministeriön työnvälitystilastoon. Työttömäksi määritellään henkilö, joka on ilman työtä ja on töihin käytettävissä (Tossavainen 2005, 23). Työtön rekisteröityy työvoimatoimistojen palveluun työttömäksi työnhakijaksi, ja tätä kautta saadaan arvio työttömien määrästä (Tossavainen 2005, 20).

Työttömien lukumäärä vaihtelee sen mukaan, kummalla tavalla sitä arvioidaan. Esimerkiksi opiskelijat eivät ole mukana työvoimatoimistojen työnhakijoissa, mikäli he aikovat vielä jatkaa opintojaan. Historiassa tilastokeskuksen työvoimatutkimus ja työvoimatoimistojen työnvälitystilasto ovat antaneet aika samanlaisia arvioita työttömyydestä. Kuitenkin 2000-luvulla Tilastokeskuksen työvoimatutkimus on antanut alhaisempia arvioita työttömyydestä kuin työvoimatoimistojen työnvälitystilasto (Tossavainen 2005, 25.)

Työttömyyttä määriteltäessä on tärkeää määritellä myös pitkäaikaistyötön, sillä monesti työttömyyteen liittyvät ongelmat pahenevat ajan kuluessa. Pitkäaikaistyötön on henkilö, joka on ollut yhtäjaksoisesti ilman työtä yhden vuoden ajan (Verho 2005, 93). Pitkäaikaistyöttömyys on yleistä erityisesti vanhempien työnhakijoiden keskuudessa. Toisaalta työttömyyden todennäköisyys pienenee koulutustason myötä (Pehkonen 1998, 222-224.)

Aho ja Mäkiäho. (2016, 10) määrittelevät kroonisesti työttömäksi henkilön, jotka ovat olleet työttöminä ja työvoimapolitiisissa toimenpiteissä yli kahden vuoden ajan. Kroonisesti työtön on siis henkilö, jonka työttömyys on vielä astetta vakavampaa kuin pitkäaikaistyöttömien.

Työttömyydestä puhuttaessa on myös hyvä nostaa esiin termi piilotyötön. Piilotyötön on henkilö, joka ei ole aktiivisesti hakenut työtä viimeisen neljän viikon aikana, mutta haluaa työllistyä (Tossavainen 2005, 29). Piilotyöttömiä ovat henkilöt, jotka ovat luopuneet töiden hakemisesta eri syistä kuten esimerkiksi opiskelu, lastenhoito, terveys tai joku muu syy (Tossavainen 2005, 30). Todellisten työttömien määrän voidaan olettaa siis olevan vielä tilastoituja lukuja huomattavasti korkeammalla tasolla.

Työttömyyden määritelmillä on merkitystä, kun puhutaan työttömyydestä mediassa. Erityisesti pitkäaikaistyöttömien kohdalla ongelmat alkavat kasaantua. On hyvin eri asia puhua työttömyydestä, joka on vain tilapäistä tai väliaikaista verrattuna tilanteeseen, joka on saattanut kestää useita vuosia. Vuosien kuluessa ihmisten osaaminen ja usko tulevaisuuteen romuttuvat vähitellen.

2.2. Stereotypiat työttömyydestä

Työttömyyteen liitetään usein stereotypia laiskasta, saamattomasta ja tyhmästä työntekijästä, joka on itse syyppää omaan työttömyyteensä (Näre & Näre 2022, 21). Näre & Näre (2022, 11) kertovat monien työttömien tuntevan häpeää omasta työttömyydestään, vaikka kaikissa tapauksissa työttömyys ei ole omasta itsestä johtuvaa. Työttömyys voi johtua yrityksen tuotannollisista ja taloudellisista syistä, jolloin työntekijällä ei ole paljon mahdollisuuksia vaikuttaa tilanteeseen. Toisaalta työttömyys voi johtua myös henkilökohtaisista syistä, jolloin häpeän tunteet voivat olla voimakkaampia. Esimerkiksi ongelmat esimiehen kanssa voi johtaa irtisanomiseen.

Häpeän lisäksi monesti ajatellaan, että työttömien pitäisi olla hiljaa. Työttömät eivät saisi näkyä ja kuulua yhteiskunnassa, koska heidän koetaan epäonnistuneen (Näre & Näre 2022, 12.) Työttömät voivat stigmatisoitua, ja sillä on vaikutusta sosiaalisiin suhteisiin erityisesti ei-stigmatisoituneiden kanssa. Stigmatisoituneet henkilöt ovat ikään kuin kuolleita tai vähintäänkin näkymättömiä. Stigma vaikeuttaa sosiaalisia suhteita toisten ihmisten kanssa ja stigmatisoitumista seuraa yleensä syrjintä (Kaskeala 2012, 22-25.)

Kortteinen & Tuomikoski (1998, 169) sanovat työttömyyden johtavan sosiaaliseen syrjäytymiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että ihminen ei osaa enää luottaa toisiin ihmisiin, koska tuntee liikaa häpeää tai nöyryytystä. Nälkä on usein yhteydessä sosiaaliseen eristäytyneisyyteen ja epäluottamukseen ja tästä seuraa työttömyyden aikaista pahoinvointia ja sairastavuutta (Kortteinen & Tuomikoski 1998, 180). On selvää, että jos työtön joutuu kokemaan työttömyyden takia nälkää, niin usko ja luottamus voi olla koetuksella. Tilannetta ei auta työttömän syylistäminen tilanteesta.

Syrjäytyminen katsotaan usein yksilön syyksi. Syrjäytyneet pyritään kuitenkin palauttamaan yhteisöön, vaikka ajan kuluessa tämä muuttuu entistä vaikeammaksi tehtäväksi (Helne 2002, 87-90.) Perheettömät ja yksin elävät työttömät tulkitaan usein syrjäytyneiksi (Helne 2002, 97). Perhe voi auttaa selviytymään työttömyydestä, kun työtön ei syrjäydy täysin yhteiskunnan ulkopuolelle (Kortteinen & Tuomikoski 1998, 66).

Syrjäytymisen yhteydessä puhutaan usein elämänhallinnan menettämisestä. Yleensä lyhytaikainen kriisivaihe tai karsiutumisen työmarkkinoilta ei vielä tarkoita elämänhallinnan menettämistä. Työttömyyden jatkuessa tämä elämänhallinta saattaa kuitenkin rapautua ja työtön saattaa joutua huono-osaisuuden kierteeseen (Vähätalo 1998, 55.)

Huono-osaisuutta voidaan jaotella sen mukaan, miten pitkään työttömyys kestää. Huono-osaisuus voi olla tilapäistä karsiutumista, syrjäytymistä tai uloslyöntiä. Uloslyönti tarkoittaa usein vakavia yhteiskunnallisia ongelmia kuten alkoholismia, mielenterveysongelmia, perheongelmia ja asunnottomuutta (Vähätalo 1998, 59.) Helnen (2002,176) mukaan ihminen ei ole koskaan täysin uloslyöty yhteiskunnasta, vaan hänellä on aina jokin suhde yhteiskuntaan. Tämä suhde voi olla poissulkeva, nöyryyttävä ja tuskallinen, mutta on kuitenkin joku suhde syrjäytyneen ja yhteiskunnan välillä.

Tutkimuksen mukaan vain hyvin pienellä osalla työttömistä esiintyi työhaluttomuutta ja työhalukkuutta todettiin olevan jopa enemmän kuin työllisten keskuudessa (Ervasti 2018, 161). Myös Ervastin (2018, 158) työttömät kokevat itsetunnon laskua, häpeää ja leimaantumista. Myös Vähätalon (1998, 73-74) mukaan toimeentulotukea saavat työttömät pelkäävät usein leimaantumista. Lisäksi epäillään, että työttömät käyttävät väärin sosiaaliturvaa tai että heillä on heikko työmoraali (Vähätalo 1998, 82-83). Alhon (2014, 69-74) mukaan sanktioilla on negatiivinen vaikutus työttömän halun työllistyä.

Renvall ja Valtonen (1999, 119-144) ovat tutkineet, miten sosiaaliturvan väärinkäytöstä on puhuttu mediassa. Tutkimuksessa todettiin, että keskustelussa huoli sosiaaliturvan väärinkäytöstä on alkanut samaan aikaan, kun sosiaaliturvaa on heikennetty. Voi pohtia sitä, miten paljon merkitystä on poliitikkojen puheilla, jotka esiintyvät julkisuudessa. Jos sosiaaliturvaa ollaan heikentämässä, voi olla tarpeen tuoda sitä tukevia näkökantoja julkisuudessa. Tutkimuksen perusteella löytyi kaksi erilaista diskurssia, joista toinen korosti sosiaaliturvan väärinkäyttöä ja toinen vähätteli sitä. Niiden henkilöiden, joita asia koskee, näkökulma pääsi heikosti esiin (Renvall & Valtonen 1999, 119-144.) Nämä henkilöt ovat ulkona sekä työllisyydestä että julkisuudesta.

Täysin perättömiksi väitteitä sosiaaliturvan väärinkäytöstä ei voida pitää, sillä aina on olemassa niitä henkilöitä, jotka ovat kannustinloukussa ja joiden ei kannata ottaa työtä vastaan. Työttömyysloukku muodostuu silloin, kun henkilön tulot kasvavat maksimissaan kymmenen prosenttia työllistymisen myötä. 90-luvulla tehdyn tutkimuksen mukaan tällaisessa työttömyysloukussa oli 10-15 prosenttia kaikista työttömistä (Kiander 1998, 255-258.) Suurin osa työttömistä kuitenkin hyötyy taloudellisesti työn vastaanottamisesta.

Myös työttömyysturvalla on vaikutusta työttömien halukkuuteen ottaa työtä vastaan. Kyyrän ja Pesolan tutkimuksen mukaan korkeampi päiväraha pitkittää työttömyyttä ja lisäksi alentaa palkkatuloja seuraavan kahden vuoden aikana (Kyyrä 2018, 122) Tämän perusteella vaikuttaisi siltä, että heikko työttömyysturva ajaa ihmiset hakemaan työpaikkaa nopeammin ja vaikuttaa myös tulotasoon positiivisesti. Tämä voi johtua siitä, että työttömän osaaminen ei ehdi vanhentua ja hänellä on paremmat mahdollisuudet saada osaamistaan vastaavaa työtä. Tämä tutkimustulos tukee osaltaan stereotypiaa sosiaaliturvan varassa elävistä työttömistä.

Stereotyyppien muuttaminen voi olla vaikeaa, mutta ei kuitenkaan mahdotonta. Avainasemassa ovat ne journalistit, jotka työskentelevät medioissa ja vastaavat jutuista työttömyydestä. Journalistit käyttävät valtaa, joka ulottuu lukijoihin.

Weberin mukaan valta on kykyä tuottaa haluttuja seurauksia. Sitä voidaan kuvata suhteeksi, jossa pyritään vaikuttamaan toisten aktiiviseen toimintaan. Valta edellyttää aina myös sitä, että se on valan kohteiden hyväksymää (Kunelius, Noppari & Reunanen 2010, 19-21.)

Vallankäytölle tyypillistä on se, että ihmiset saadaan suostumaan toimintaan, joka ei vastaa heidän arvojaan. Perinteisesti mediassa vedotaan kansaan, johon voidaan viitata myös ilmaisulla me. Nyky maailmassa me tarkoittaa keskiluokkaa. Poliittinen järjestelmä ja mediajulkisuus eivät kohtele kaikkia yhteiskuntaluokkia tasapuolisesti, vaan useimmiten huono-osaisten jäävät mediajulkisuuden ulkopuolelle (Lehtonen & Koivunen 2010, 230-238.)

Michel Foucault tuo esiin kirjoituksissaan vallan ja diskurssien yhteenkietoutuneisuutta. Valta ei ole pelkästään vaikutusvaltaa toisiin ihmisiin, vaan se voi olla suhde yksilön ja ryhmien välillä (Valtonen 1998, 103-104.) Tutkimalla diskursseja voidaan määritellä valtasuhteita eri ryhmien välillä. Diskursseissa syntyy ryhmiä me ja muut, syylliset ja syyttömät. Työttömien diskursseja tutkittaessa voidaan havaita, kuka on syyllinen yksilön työttömyyteen.

Lehtonen ja Koivunen (2010, 230-238) toteavat, että Tilastokeskuksen (2009) mukaan suurituloiset ja keskiluokka ovat kasvattaneet tulojaan ja huono-osaisten suhteelliset tulot ovat pienentyneet. Tämä on esimerkki tilanteesta, jossa huono-osaisten (johon työttömät lukeutuvat) olot ovat kurjistuneet vastoin heidän tahtoaan. Saldo Bankin (6.4.2023) blogin mukaan hyvätuloisia on 5,8 prosenttia suomalaisista, kun taas keskituloisia on 68 prosenttia suomalaisista ja pienituloisia 26 prosenttia suomalaisista. Enemmistö (suurituloiset ja keskiluokka) ovat heikentäneet huono-osaisten tilannetta ja käyttäneet valtaa suhteessa heihin. Mediassa esiintyneillä diskursseilla voidaan pyrkiä perustelemaan tätä huono-osaisten kohtelua, joka tuntuu epäoikeudenmukaiselta.

Stereotypia laiskasta ja yhteiskunnan tuilla elävästä työttömästä tukee yhteiskunnan valtarakenteita ja vahvistaa keskiluokkaista näkemystä työttömyydestä. Mielenkiintoista on nähdä tässä tutkimuksessa, pönkittääkö media olemassa olevaa valtarakennetta vai haastaako se sitä.

Rare Media on julkaissut oppaan, jolla pyritään monimuotoisempaan ja inklusiivisempaan journalismiin. Oppaan mukaan on tärkeää saada muutokseen mukaan koko toimitus, mukaan lukien esimiehet ja johto (RARE Media 2021, 11).

Ajan puute nousee ongelmaksi toimituksissa ja tämän takia turvaudutaan usein ennestään tuttuihin haastateltaviin, jotka on helppo saada kiinni (RARE Media 2021, 17).

Toimitukset joutuvat painimaan paljon sen asian kanssa, mikä kiinnostaa lukijaa. Tämä vaikuttaa paljon tehtyihin valintoihin, näkökulmiin ja haastateltavien valintoihin. Ei ole yhdentekevää, millaista kuvaa media luo työttömyydestä. Puhutaanko laiskojen ja osaamattomien ihmisten ongelmasta, vai nähdäänkö ongelma pikemminkin yhteiskunnallisena, työttömistä itsestään johtumattomana ongelmana.

2.3 Diskurssianalyysi

2.3.1 Käsitteet

Diskurssianalyysi ei ole mikään tarkka ja yksityiskohtainen metodi, jolla analysoidaan kieltä. Diskurssianalyysi voidaan määritellä väljäksi, teoreettiseksi viitekehyykseksi, joka sallii erilaisia tutkimusmenetelmiä (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 21).

Diskurssi on alun perin tarkoittanut puhetta, esitelmää ja juttelua. Diskurssissa ollaan kiinnostuneita yhtä lausetta pidempien ja laajempien kielenkäytön kokonaisuuksista (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 27-29.) Diskurssin käsitteellä tarkoitetaan suhteellisen kiinteää merkityssuhteiden systeemiä, jonka avulla tietynlaista todellisuutta on mahdollisuus tehdä ymmärrettäväksi. Sosiaalinen todellisuus rakentuu eri diskurssien perustalle ja nämä diskurssit voivat olla keskenään ristiriitaisia (Valtonen 1998, 97.)

Diskurssille on tyypillistä myös ei-heijastavuus. Kieli tai kielenkäyttö ei ole kuvaus todellisuudesta. Sen sijaan merkityssysteemit rakentuvat osana sosiaalisia käytänteitä (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 22.) Diskurssianalyysissa on keskeistä, ettei mikään diskurssi yksinään voi muodostaa todellisuutta, vaan todellisuuden muodostamiseksi tarvitaan useita merkityssysteemejä. Esimerkiksi mustan määrittämiseen tarvitaan myös ymmärrys valkoisesta ja muista väreistä (Valtonen 1998, 99.)

Diskurssihin liittyy läheisesti sosiaalinen konteksti. Kontekstilla tarkoitetaan kaikkia niitä eri tekijöitä, jotka vaikuttavat merkityksen muodostumiseen ja rajaavat merkityksen käyttöä ja tulkitsemista. Kielenkäyttö ei synny tyhjiössä vaan siihen vaikuttavat kielenkäytön mikro- ja makrotaso. Kielenkäytön makrotasolla viitataan yhteiskunnassa esiintyviin näkemyksiin ilmiöstä ja mikrotasolla tarkoitetaan tutkijan omia näkemyksiä ilmiöstä (Pynnönen 2013, 11). Tutkijan on hyvä olla tietoinen siitä, että oma näkökulma tutkittavaan kohteeseen voi myös vaikuttaa tuloksen lopputulokseen.

Kontekstin huomioon ottamisella tarkoitetaan, että analysoitavaa ilmiötä tarkastellaan tiettyinä aikana ja tietyssä paikassa, johon tulkinta pyritään suhteuttamaan (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 29). Pynnönen (2013, 12) jakaa kontekstin neljään eri tasoon: tutkijan oma konteksti,

tilannekonteksti, diskursiiviset käytänteet ja yhteiskunnallinen konteksti. Näin tutkijan omasta kontekstista siirrytään vähitellen kohti yhteiskunnallista, makrotason kontekstia kohti.

Diskursseja määriteltäessä on tärkeää määritellä intertekstuaalisuus. Intertekstuaalisuus tarkoittaa sitä, että diskursiivisia käytänteitä ei ole mahdollista ymmärtää irrallisina, vaan kaikki kirjoitetut ja puhutut tekstit viittaavat aina toisiin teksteihin (Valtonen 1998, 99). Intertekstuaalisuutta voidaan tarkastella kielenkäytön moniäänisyytenä (Pynnönen 2013, 14). Mielenkiintoista ei ole pelkästään se seikka, mitä diskursseja ylipäätään esiintyy, vaan mitkä diskurssit ovat vallalla ja mitä diskursseja mahdollisesti puuttuu.

Diskursseihin liittyy läheisesti myös genren käsite. Genrellä tarkoitetaan kielellisen ja sosiaalisen toiminnan yhteenliittymää, joka on vakiintunut ja jonka kaikki tunnistavat. Esimerkkinä genrestä on vaikkapa vitsi ja saarna, jotka ovat hyvin erityyppisiä genrejä ja joita käytetään hyvin eri yhteyksissä (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 110.) Genret ja diskurssit eroavat siinä, että diskurssit liittyvät vakiintuneisiin ajattelutapoihin ja näkökulmiin, kun taas genret liittyvät vuorovaikutukselliseen toimintaan (Pynnönen 2013, 14). Esimerkkinä genrestä ja diskurssista on esimerkiksi feministinen mielipidekirjoitus, jossa feministinen diskurssi saa mielipidekirjoituksen genren (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 112.)

Diskurssianalyysia varten määritellään myös identiteetti. Identiteetti on väljä yläkäsite, jolla tarkoitetaan niitä oikeuksia, velvollisuuksia ja ominaisuuksia, joita toimija olettaa itselleen ja toisille toimijoille tai muut hänelle. Esimerkiksi jos henkilöllä on veitsi kädessä, hänen identiteettinsä voi olla murhaaja, kirurgi tai keittäjä (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 34.) Kielen ja identiteetin suhde on läheinen, sillä kielenkäytön avulla identiteettiä kuvataan ja siitä neuvotellaan. Identiteetit eivät näin ole mitään pysyviä, vaan ne muotoutuvat jatkuvasti uudelleen (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 90.)

2.3.2 Teoria

Diskurssianalyysille on tyypillistä, että tekstistä nousee esiin usein keskenään ristiriitaisiakin diskursseja. Tämän takia ollaan kiinnostuneita siitä, mitkä diskurssit ovat vallalla ja mitkä diskurssit ovat vähemmän merkityksellisiä. Tällöin voidaan etsiä vastausta seuraaviin kysymyksiin: Miten diskursiivissa käytännöissä tuotetaan erilaisia, keskenään ristiriitaisia tai kilpailevia todellisuuksia? Millaisia ovat näiden diskurssien sisäiset ja väliset valtasuhteet? Miten diskurssista tulee hegemoninen? Miten hegemoniaa pidetään yllä diskurssijärjestyksessä (Valtonen 1998, 102.)

Jokinen, Juhila & Suoninen (2016, 63) määrittelevät valta-analyysin seuraavasti: Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita diskurssien sisäisistä ja välisistä valtasuhteista. Analysoidaan sitä, miten tietyt diskurssit saavuttavat hegemonisen aseman. Arvioidaan millaisia seurauksia hegemonisilla diskursseilla on. Pohditaan mahdollisia seurauksia.

Mediassa jotkut diskurssit ovat toisia vahvempia, jolloin kyse on diskurssin hegemoniasta eli valta-asemasta. Hegemoninen diskurssi muodostaa lähes totuuden tai itsestäänselvyuden, jolloin vaihtoehtoisten totuuksien ilmaiseminen on hankalaa. Eri diskurssien välille voi muodostua hegemoninen valtakamppailu, jolloin eri diskurssit tavoittelevat valta-asemaa (Valtonen 1998, 103.) Esimerkiksi voi ottaa sananvapauden yhteiskunnassa. Sananvapaudesta kiistellään jatkuvasti, että onko sananvapauden nimissä oikeus sanoa mitä tahansa ja kenestä tahansa vai liittyykö sananvapauteen myös vastuu siitä, mitä seurauksia sanomisilla on yksilölle tai yhteiskunnalle (Pietikäinen & Mäntynen 2019, 73.)

Kriittinen diskurssianalyysi muodostuu diskurssien ja yhteiskunnallisten rakenteiden kaksisuuntaisesta yhteydestä: yhteiskunnalliset rakenteet muokkaavat diskursseja ja diskurssit yhteiskunnallisia rakenteita (Valtonen 1998, 104). Kriittisessä diskurssianalyysissä pyritään selvittämään sitä, miten sosiaalista valtaa ja sen väärinkäyttöä muodostetaan ja miten sitä ylläpidetään tekstin ja puheen avulla sosiaalisessa ja yhteiskunnallisessa kontekstissa (Pynnönen 2013, 28).

Kriittisessä diskurssianalyysissä pyritään paljastamaan alistettujen asema ja epätasa-arvoinen kohtelu. Lisäksi tarkoitus on tukea ja vapauttaa näitä sekä saada aikaan sosiaalinen muutos (Pynnönen 2013, 30.) Tästä hyvänä esimerkkinä on Me too- kampanja, joka on muuttanut suhtautumista seksuaaliseen häirintään. Aikaisemmin tästä on syyllistetty häirinnän kohdetta, mutta kampanja on aikaansaanut muutoksen. Nyt häirinnän tekijään kohdistetaan kritiikkiä ja uhreihin suhtaudutaan aiempaa ymmärtäväisemmin.

Tutkimuksen kannalta on tärkeää, että tutkijan ratkaisut ja 'niihin johtanut todistusaineisto' avataan tutkimuksessa kuten myös tutkijan oma asema suhteessa aineistoon (Valtonen 1998, 105). Tutkijan ei kuitenkaan pidä vähätellä omaa tutkimustaan sanomalla, että se on vain yksi tulkinta monien joukossa. Tulkinta pohjautuu kuitenkin tarkkaan harkittuun analyysiin aineistosta, johon ei arkielämässä ole mahdollista päästä (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 82-83.) Pynnönen (2013, 36) huomauttaa kuitenkin, että on syytä ottaa huomioon, miten tutkijan omat kokemukset, elämänhistoria ja yhteiskunnallinen asema vaikuttavat siihen, miten aineistosta nousee esiin juuri tiettyjä asioita.

Analyysissä on otettava huomioon, että kielen käyttö tapahtuu tietyssä ajassa ja paikassa. Aineiston tulkinta edellyttää kulttuuristen tapojen ja yleisen yhteiskunnallisen ilmapiirin tuntemusta. Esimerkiksi voidaan ottaa lehtijutut, jolloin tekstiin vaikuttavat mediatalojen uutiskriteerit ja tekstin lajityyppi eli genre. Sama uutinen voi saada erilaisen painoarvon mediassa riippuen minkälainen media on kyseessä (Valtonen 1998; 107-108.) Esimerkiksi ulkomailla tapahtunut maanjäristys voi olla merkittävässä roolissa Helsingin Sanomien ulkomaan uutisissa ja toisaalta jäädä kokonaan paikallislehtien uutisoinnin ulkopuolella.

2.4. Diskurssianalyysit työttömyydestä

Diskurssianalyysia työttömyydestä on tehty paljon. Saramo (2019,1-2) on gradussaan tutkinut työttömyyden diskurssia vuosina 1992-1994 ja 2015-2018. Hän on tutkinut diskursseja Helsingin Sanomien artikkeleissa kahtena ajanjaksona: lama-aikana, jolloin työttömiä oli paljon ja vuosina 2015-2019, jolloin työttömiä oli vähemmän kuin lama-aikana. Kaiken kaikkiaan analyysissä oli mukana 162 artikkelia, joissa ei ollut mukana mielipidetekstejä tai talousuutisia (Saramo 2019, 32-33)

Saramo (2019, 37-75) löytää seitsemän eri diskurssia: sosiaaliturvan väärinkäytön diskurssi, uhka-diskurssi, itseohjautuvuuden ja pärjäämisen diskurssi, negatiivisia mielikuvia purkava, työttömiä ymmärtävä diskurssi, epätoivon diskurssi, stigmaa haastava diskurssi ja talousdiskurssi. Saramon (2019, 76) mukaan työttömyys nähdään pääasiassa haitallisena ilmiönä, josta työttömän pitää pyrkiä pois. Uutiset kertovat varoittavia esimerkkejä niistä henkilöistä, jotka ovat joutuneet työttömiksi ja toisaalta sankaritarinoita niistä, jotka ovat työllistyneet työttömäksi joutumisen jälkeen.

Kuten myös Näre & Näre (2022, 11) ovat todenneet, myös Saramo (2019,77) toteaa, että työttömyyttä kuuluu hävetä. Haastatelluista suurin osa haluaa työllistyä, eikä elää yhteiskunnan varoilla. Edelleen Saramon (2019, 78) mukaan työttömät nähdään vätyksenä tai huollettavana, jotka yhteiskunnan pitää patistaa töihin.

Erityisesti diskursseista erottuu stigmaa haastava diskurssi, joka poikkeaa muista diskursseista haastamalla koko muun työttömyysuutisoinnin. Stigmaa haastava diskurssi tarjoaa vaihtoehdoisen tavan lähestyä työttömyyttä; työttömyys onkin rationaalinen elämäntapa tai tilanne, johon työtön on tottunut (Saramo 2019, 79.) Tätä samaa rationaalista ajattelutapaa korostaa myös Kankilan & al (2019) kirjassaan.

Kankila & al. (2019, 14-17) vastustavat työtä, joka hyödyttää vain pientä osaa ihmiskunnasta. Heidän mukaansa kysymys ei niinkään ole siitä, että miksi ihminen ei tee työtä, vaan pikemminkin siitä, että miksi ihmisen pitäisi tehdä työtä. Työssä on paljon negatiivisia puolia kuten fyysinen ja psyykinen rasitus, kilpailu työstä, työn viemä aika päivästä ja kontrolli (Kankila & al 2019, 21-30). Vaikka Kankilan & al. näkemys työstä on poikkeuksellinen, se on kuitenkin vähemmistön näkemys töistä. Kuten Saramo (2019,77) ja (Ervasti 2018, 161) toteavat, suurin osa työttömistä haluaa työllistyä.

Saramon (2019, 79-80) mukaan stigmaa haastava diskurssi on vain vähän yleistynyt 2010-luvulla verrattuna 90-luvun lama-aikaan. Näin ollen tutkimuksessa ei havaittu muutosta diskursseissa eri ajanjaksojen välillä. Tämä on ehkä hieman yllättävää, koska lama-aikana työttömyys oli

yleisempää kuin 2010-luvun puolivälissä. Voisi olettaa, että mitä useampi on työttömänä, sitä myönteisempää suhtautuminen siihen on.

Hujanen (2015) on tutkinut gradussaan työttömien diskursseja Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksissa. Siinä missä Saramon tutkimuksessa mielipidekirjoitukset olivat rajautuneet aineiston ulkopuolelle, niin Hujanen työssä ne muodostavat keskeisen sisällön. Omassa työssäni olen ottanut mukaan sekä uutiset että mielipidekirjoitukset, joten tästä syystä molemmat tutkimustulokset ovat relevantteja työni kannalta. Aineiston muodostavat 54 mielipidekirjoitusta, jotka on julkaistu Helsingin Sanomien mielipidepalstalla vuosina 2008-2013 (Hujanen 2015, 44).

Aineistosta löytyy kuusi diskurssia työttömyydelle: stereotyyppisen työttömyyden kieltäminen, eläit, epäoikeudenmukainen byrokratia, työmarkkinoiden syrjityt, koulutuksen ja unelmien katoaminen sekä työttömät yrittäjät (Hujanen 2015, 47-83).

Mielipidekirjoituksista nousi esiin, että työnteko nähtiin yhteiskunnan normaalina, johon pitää pyrkiä. Työttömät eivät halua olla työttömiä, vaan pyrkivät yhteiskunnan määrittelemään normaaliin. Aineistosta nousseet diskurssit kuten stereotyyppisen työttömyyden kieltäminen, epäoikeudenmukainen byrokratia ja työmarkkinoiden syrjityt kertovat negatiivisesta suhtautumisesta työttömyyteen (Hujanen 2015, 90-95.)

Kuva työttömyydestä nähtiin kirjoituksissa valheellisena ja vääristävänä. Tämän takia monet kirjoittajat halusivat ottaa etäisyyttä työttömyyteen ja varsinkin sen stereotypioihin laiskasta ja tyhmästä työntekijästä. Diskurssit kuten stereotyyppisen työttömyyden kieltäminen, epäoikeudenmukainen byrokratia ja työmarkkinoiden syrjityt kertovat tästä haluttomuudesta leimautua työttömäksi (Hujanen 2015, 90-95.)

Lillqvist (2010) on tutkinut gradussaan sekä viranomaisten että kansalaisten tekstejä työttömyydestä. Viranomaisten tekstejä ovat TE-toimiston esitteet, KELA:n esite ja lakiteksti. Kansalaisten tekstejä ovat blogit ja mielipidekirjoitukset (Lillqvist 2010, 6.)

Viranomaisdiskursseista voi päätellä, että työttömyyttä pidetään työttömän syynä. Työtön ei ole tarpeeksi aktiivinen tai halua tarpeeksi päästä töihin. Viranomaisteksteissä korostuivat ilmaisut tarjota työtä, vastaanottaa työtä tai kieltäytyä työstä (Lillqvist 2010, 78.) Tämä luo kuvaa työttömästä, joka vain odottelee sopivaa työtarjousta ja valitsee tarjotuista töistä parhaimman. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, mitä tutkimukset kertovat työttömän oloista.

Kansalaisten teksteissä nähtiin työttömyys joko ettei työtön halua töitä tai sitten työnantaja ei halua palkata kyseistä työntekijää. Työttömiä syytetään vääränlaisesta asenteesta tai laiskuudesta.

Vaihtoehtoisessa diskurssissa korostetaan, että työtön kärsii itse tilanteen luomasta huono-osaisuudesta, köyhyydestä ja epäoikeudenmukaisuudesta (Lillqvist 2010, 79.)

Lillqvist (2010, 80) toteaa, että työttömien syyllistäminen työttömyydestä on yleistä. Työttömiä kuvailtiin negatiivisesti uhreiksi tai konniksi. Positiivisesti työttömiä kuvailevia diskursseja ei juurikaan löytynyt. Tutkija kyseenalaistaa nämä negatiiviset diskurssit ja peräänkuuluttaa myös toisenlaisia diskursseja työttömistä.

Vihavainen (2022, 27) on tutkinut gradussaan yksilövalmennuskeskusteluja, jotka on nauhoitettu työllistämistä edistävällä työpajalla. Analysoitavia haastatteluja on kaiken kaikkiaan kahdeksan.

Työttömien haastatteluista kävi ilmi, että monella on fyysisiä rajoitteita tehdä töitä. Lisäksi joillakin henkilöillä alkoholin käyttö aiheuttaa poissaoloja töistä tai koulusta. Työttömien haastatteluista paljastuu myös syrjäytyneisyys. Eräs haastateltava sanoo, että hänellä ei ole mitään sosiaalisia kontakteja. Lisäksi haastatteluista paljastuu työttömien huono itsetunto eli tunne siitä, että ei osaa mitään ja ei ole riittävän hyvä missään (Vihavainen 2022, 40-44.)

Myös Kauppinen, Saikku & Kokko (2010, 234-236) korostavat, että työttömyys aiheuttaa monia muitakin ongelmia kuin pelkkä heikko toimeentulo. Sosiaalisten kontaktien puuttuminen voi johtaa mielenterveysongelmiin. Myös huonot elintavat kuten päihteiden käyttö voi vaikuttaa fyysiseen terveyteen. Myös Pakarinen (2018, 201) mainitsee työttömien ongelmaksi sosiaalisten suhteiden puuttumisen ja heikon terveyden.

Böckeman & Ilmakunnas (2005, 87) korostavat, että työttömien heikko terveys ei johdu siitä, että terveys kärsisi työttömyydestä. Pikemminkin työttömäksi joutuu usein sellaisia henkilöitä, joilla on jo lähtökohtaisesti muita huonompi terveys. Toisaalta huonot elintavat voivat pahentaa tilannetta entisestään.

Haastatteluista nousee esille myös se, että työtön voi joutua huonoon seuraan esimerkiksi porukkaan, jossa käytetään paljon alkoholia. Lisäksi ongelmaksi voi muodostua huonot välit esimieheen tai leimautuminen vastarannan kiiskeksi. Myös yksin jääminen koulussa oli esimerkki sosiaalisista ongelmista (Vihavainen 2022, 45-54.)

Aholaakko (2019, 26-27) on tutkinut gradussaan korkeakoulutettujen työttömyyttä haastatteleamalla 11 asiantuntijaa. Asiantuntijat ovat korkeasti koulutettujen työttömien parissa työskenteleviä asiantuntijoita. Aineisto on analysoitu diskurssimenetelmällä.

Pakarisen (2018, 196-197) mukaan työttömyys riippuu myös henkilön koulutusasteesta. Kouluttamattomien henkilöiden keskuudessa työttömyys on yleisempää ja riskinä on työttömyyden

pitkittyminen, syrjäytyminen ja tarve yhteiskunnallisiin tukiin. Tästä huolimatta työttömyys on yleistä myös korkeasti koulutettujen keskuudessa, eikä koulutus takaa varmaa työpaikkaa tulevaisuudessa.

Aholaakon aineistosta nousi esiin viisi diskurssia. Nämä diskurssit olivat työnantaja portinvartijana, yksilön vastuu, rakenteiden kohtaamattomuus, työllistymisen ja työttömyyden kenttä moninaisena sekä arvaamattomuus ja sattuma (Aholaakko 2019, 45.)

Merkittävimmitse diskursseiksi nousivat yksilön vastuu ja työnantaja portinvartijana. Yksilön vastuu korostaa työttömän omaa vastuuta työllistymisestä. Työkokemuksen, osaamisen kehittämisen ja työnhakutaitojen omaaminen nähtiin positiivisena työnhaun kannalta. Lisäksi ominaisuudet kuten sinnikkyys, itseluottamus ja tavoitteellisuus edesauttavat työllistymistä. Työnantaja portinvartijana kuvaa sitä tilannetta, että työnantaja lopulta päättää kunkin henkilön työllistymisestä. Työnantajalla on selkeä kuva siitä, minkälainen henkilö tehtävässä pärjää. Työnantaja portinvartijana -diskurssia voidaan pitää hegemonisena (Aholaakko 2019, 46-48.)

Sekä Lillqvist, Vihavainen ja Aholaakko tuovat esiin työnantajan merkityksen työllistymisen kannalta. Työntekijän pitäisi pystyä vakuuttamaan työnantaja omista kyvyistään ja osaamisestaan. Monesti sanotaan, että työpaikan saa hyvä tyyppi. Hyvää tyyppiä voi kuitenkin olla vaikea määrittää. Toisaalta voidaan myös pohtia, eikö työtön sitten ole tällainen hyvä tyyppi.

3 Tutkimuksen toteutus

3.1 Aineisto

Tämän tutkimuksen aineisto on koottu keräämällä työttömyyteen liittyviä uutisia kolmesta lähteestä Helsingin Sanomien verkkosivuilta sekä Ylen ja MTV:n verkkosivuilta. Aineistoa on kerätty vuodelta 2023, sillä uusi hallitus on tehnyt suuria muutoksia työttömyys- ja sosiaaliturvaan. Tämän takia oli odotettavissa, että työttömyydestä kirjoiteltaisiin paljon mediassa ja aihe on ajankohtainen. Vuosi 2023 on valittu sen tähden, että nähtäisiin, onko aiempiin diskurssianalyyseihin nähden tapahtunut muutosta. Diskurssianalyyseja ovat tehneet muun muassa Saramo ja Hujanen, joista ensimmäinen keskittyi Helsingin Sanomien uutisiin ja jälkimmäinen Helsingin Sanomien mielipideteksteihin.

Tähän tutkimukseen on otettu mukaan artikkeleita myös muita kuin Helsingin Sanomien artikkeleita, jotta diskursseista saataisiin kattavampi kuva. Yle ja MTV ovat merkittäviä uutismedioita, joiden verkkosivut ovat tärkeässä asemassa uutisten tuottamisessa. Toisaalta aika on rajoitettu yhteen vuoteen, mikä poikkeaa Saramon ja Hujanen tutkimuksista. Saramo tutki kahta periodia; toinen 90-luvun laman aikana ja toinen 2010-luvulla. Hujanen puolestaan keskittyi vuoden 2008 jälkeiseen aikaan. Oma tutkimukseni tuo työttömyyden diskurssit vuoteen 2023, joka jää historiaan työttömyysturvan suurten muutosten vuotena.

Aineistoa kertyi yhteensä 38 artikkelia, joista Ylen artikkeleita on 17 kpl, Helsingin Sanomien 15 kpl ja MTV:n 6 kpl. Mukana on sekä mielipidekirjoituksia että uutisia työttömyydestä ja työttömistä. Helsingin Sanomien artikkeleista mukana on juttuja kotimaan, politiikan, kaupungin, talouden ja hyvinvoinnin osastoilta. Mukana on neljä mielipidekirjoitusta, yksi kolumni ja yksi pääkirjoitus, mikä kertoo siitä, että aihe on ajankohtainen ja puhutellut lukijoita. Tässä tutkimuksessa ei ole rajattu mielipiteitä pois, sillä ne kertovat yhteiskunnan tilasta yhtä paljon kuin uutistekstit.

Talosuutiset sekä lakko- että lomautusuutiset rajautuvat tämän tutkimuksen ulkopuolelle, sillä niissä ei näy viittauksia siihen, miten media suhtautuu työttömiin ja työttömyyteen. Talosuutisissa kerrotaan usein vain työttömyyslukuja ja miten ne ovat muuttuneet suhteessa aikaisempiin periodeihin. Vaikka tämä on tärkeää tietoa, se ei kuitenkaan kerro median suhtautumisesta työttömiin tai työttömyyteen.

Ylen ja MTV:n uutiset ovat luettavissa ilmaiseksi, mutta Helsingin Sanomien artikkeleista osa saattaa olla maksumuurin takana. Tässä yhteydessä ei ole eritelty sitä, mitkä artikkelit ovat kaikkien luettavissa ja mitkä artikkelit ovat maksumuurin takana.

3.2 Aineiston kokoaminen

Aineisto on koottu hakusanoilla ja seuraamalla päivittäistä mediaa. Tästä syystä osa artikkeleista löytyy tietyllä hakusanalla ja osa artikkeleista on poimittu mediasta tutkimuksen sopivuuden perusteella. Liitteessä on listaus käytetyistä artikkeleista ja siitä, millä hakusanalla se on löydettävissä. Mikäli hakusana puuttuu, on artikkeli löydetty seuraamalla päivittäismediaa.

Hakusanoina on käytetty työ*, työtön ja työttömyys uutiset. Ylen artikkeleita on haettu pääsääntöisesti hakusanalla työ* ja Helsingin Sanomien artikkeleita on haettu sanoilla työ* ja työtön. MTV:n uutisia on haettu hakusanoilla työttömyys (uutiset) ja työtön. Usealla hakusanalla on pyritty varmistamaan, että kaikki relevantit artikkelit ovat mukana aineistossa.

Hakusanat on valittu noudattamalla tutkimus- ja kehittämiskurssilla käytettyjä hakusanaohjeita. Tuloksiin tuli mukaan myös paljon artikkeleita, jotka rajautuivat tutkimuksen ulkopuolelle.

Koska aineistoa on kerätty sekä hakusanoilla että seuraamalla päivittäistä mediaa, tutkimuksen aineiston kerääminen uudelleen pelkillä hakusanoilla on vaikeaa. Tästä syystä aineisto on liitteenä ja jokainen artikkeliin on viite, josta artikkeli löytyy. Aineiston kannalta olisi ehkä ollut selkeämpää käyttää vain muutamaa hakusanaa, jolloin tutkimusaineisto olisi ollut helpommin löydettävissä. Tässä asiassa voisi olla hyvä toimia jatkossa systemaattisemmin.

Aineistoa on koottu pääasiassa loka-marraskuussa 2023 ja loppuvuoden (2023) vuoden 2024 alussa. Liitteenä olevasta listasta artikkeleista käy ilmi, koska kyseinen artikkeli on luettu ja poimittu alustavasti opinnäytetyöhön.

3.3 Aineiston analyysi

Diskurssianalyysi on väljä teoreettinen viitekehys, jonka avulla pyritään löytämään merkityssuhteita, joiden perusteella voidaan muodostaa käsitystä todellisuudesta (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, 21). Mikään diskurssi ei muodosta yksinään kuvaa todellisuudesta, vaan tähän tarvitaan useita diskursseja, jotka voivat olla hyvinkin ristiriitaisia (Valtonen 1998, 97-98).

Tässä diskurssianalyysissä pyritään tekemään valta-analyysia. Valta-analyysille on tyypillistä se, että diskurssien selvittämisen lisäksi paneudutaan diskurssien sisäisiin ja välisiin valtasuhteisiin. Tärkeä kysymys on myös se, nouseeko aineistosta joku diskurssi hegemoniseen asemaan eli onko joku yksi diskurssi ylitse muiden ja saako se lähes itsestään selvyyden tai totuuden aseman mediassa (Valtonen 1998, 102-103).

Aineisto on analysoitu diskurssianalyysillä, jota on käsitelty tarkemmin tietoperustassa. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa artikkeleihin on tutustuttu ja niistä on tehty lyhyet tiivistelmät analysointia varten. Tässä vaiheessa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, miten työttömiä on kuvattu artikkeleissa. Onko työttömiä kuvattu laiskoina ja tyhminä henkilöinä, jotka ovat itse aiheuttaneet tilanteensa? Vai onko diskurssi pikemminkin työttömiä ymmärtävä diskurssi, joka ei syyllistä työttömiä? Analyysin kannalta tämä on mielenkiintoista, sillä perinteisesti työttömiä on syyllistetty omasta tilanteestaan paljon. Myös nykyisen hallituksen kiristäessä työttömyysturvaa on mielenkiintoista nähdä, miten tämä näkyy diskursseissa. Pyrkivätkö poliitikot oikeuttamaan työttömyysturvan kiristämisen luomalla kuvaa työttömistä sosiaalipummeina?

Analyysissa on myös mielenkiintoista se, että kuka pääsee ääneen työttömiä koskevissa jutuissa. Onko ääneen päässyt työtön itse vai jäävätkö työttömät yhä asiantuntijoiden varjoon työttömiä koskevissa uutisoinneissa? Toinen kiinnostava asia on se, että miten media suhtautuu hallituksen toimiin työttömyysturvan kiristämisessä. Tyypillisesti uutisointi hallituksen toimenpiteistä on kriittistä ja niitä pyritään katsomaan opposition silmin. Vaikuttaako tämä myös mahdollisiin tuloksiin? Kuten Valtonen (1998, 107-108) on todennut, diskurssianalyysi on sidottu tiettyyn aikaan ja paikkaan ja ovat näin jatkuvan muutoksen kohteena.

Analyysin toisessa vaiheessa artikkelit on luettu uudelleen ja niistä on pyritty löytämään keskeiset diskurssit. Jokainen artikkeli on käyty huolellisesti läpi ja siitä on pyritty tunnistamaan se olennainen diskurssi, joka kuvaa tekstiä parhaiten. Joissain tapauksissa diskursseja esiintyy enemmän kuin yksi, mutta pääsääntöisesti diskursseja on yksi per artikkeli. Tässä työssä apuna on ollut alustava analyysi, jonka perusteella havainnoin tietyt diskurssit tekstistä.

Löydettyjä diskursseja on neljä, ja ne ovat toivosta luopumisen diskurssi, yhteiskunnan elättämisen diskurssi, uhrin diskurssi ja yhteiskunnan kaltoinkohtelun diskurssi. Mielenkiintoista näissä diskursseissa on yhteiskunnan kaltoinkohtelun diskurssi, jonka mukaan työtön ei ole itse syyppä tilanteeseen, vaan että yhteiskunta kohtelee työttömiä epäoikeudenmukaisesti. Muut diskurssit suhtautuvat työttömään pikemminkin syyllistävästi kuin ymmärtävästi ja ovat luonteeltaan negatiivisia.

Diskurssit on merkitty värikoodeilla tulosten yhteenvetoa varten. Värikoodit ovat helpottaneet yhteenvetoa, jossa on tuotu paljon esimerkkejä aineistosta.

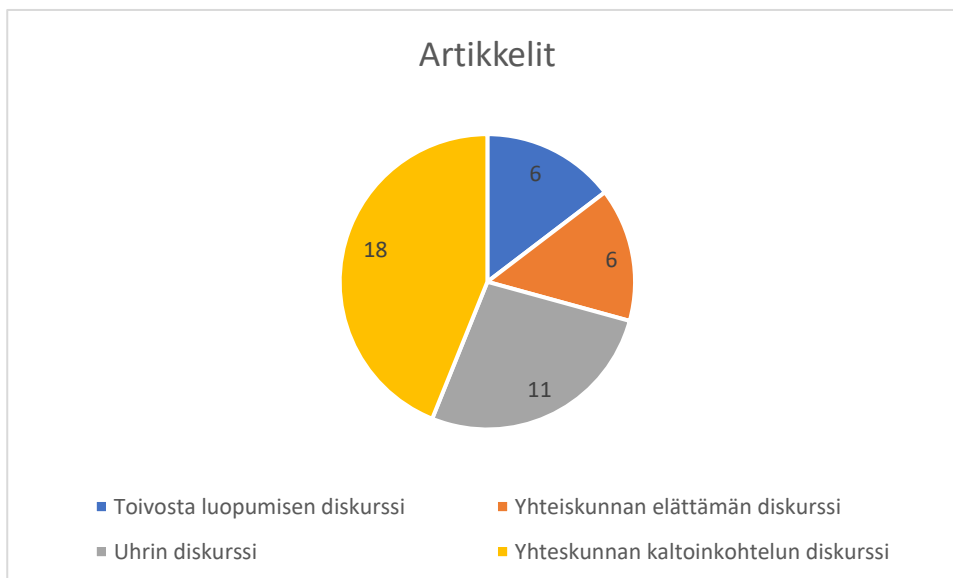
Diskurssien analysoinnissa ei ole käytetty muita tutkimusmenetelmiä kuten esimerkiksi teemoittelua. Löydetyt diskurssit pyritään kuitenkin perustelemaan hyvin esimerkkien avulla. Kaikista löydettyistä diskursseista löytyy useita esimerkkejä, joiden perusteella voi päätyä juuri määriteltyyn diskurssiin. Kuten Pynnönen (2013, 36) on todennut, tutkijan omat kokemukset, elämänhistoria ja yhteiskunnallinen asema vaikuttavat aineiston analysointiin.

4 Tulokset

Tekstistä löytyi neljä erilaista diskurssia: toivosta luopumisen diskurssi, yhteiskunnan elättämän diskurssi, uhrin diskurssi ja yhteiskunnan kaltoin kohtelun diskurssi. Kaikki diskurssit ovat negatiivisia. Diskursseihin liittyy läheisesti myös identiteetit, joita ovat toivoton tapaus, laiska yhteiskunnan elätti, olosuhteiden uhri ja yhteiskunnan kaltoin kohteleva. Joko työttömyys nähdään yksilön vika tai sitten yhteiskunnan vika, mutta mitään positiivista työttömyyteen ei liittynyt. Kuten Vähätalo (1998, 59) toteaa, erityisesti pitkäaikaiseen työttömyyteen liittyy yleensä vakavia yhteiskunnallisia ongelmia kuten mielenterveysongelmia, alkoholismia, asunnottomuutta ja perheettömyyttä. Pitkäaikainen työttömyys voi johtaa tällaiseen uloslyöntiin yhteiskunnasta.

Diskursseista kaksi ensimmäistä eli toivosta luopumisen ja yhteiskunnan elättämän diskurssit syyllistävät työtöntä itseään tilanteesta. Sen sijaan uhrin ja yhteiskunnan kaltoin kohtelun diskurssi suhteutuu työttömiin ymmärtäväisemmin. Työttömät nähdään usein syyllisinä työttömyyteen, vaikka työttömyys johtuu rakenteista (Helne 2004, 87). Työttömiä pyritään aktivoimaan, ikään kuin he olisivat jotain saamattomia ja elämähallinnan menettäneitä ihmisiä. Kaikista teksteistä, sekä teoriaosuudesta että aineistoista paistaa työttömien sinnikkyys ja yrittäminen ja moni on löytänyt sisältöä elämäänsä vapaaehtoistyöstä, opinnoista ja harrastuksista.

Kuvio 1. Artikkeleista löydetyt diskurssit

Kuviosta 1 voidaan havaita, että kaikkein eniten aineistosta löytyi diskurssia yhteiskunnan kaltoin kohteleva. Toiseksi eniten löytyi uhrin diskurssia. Toivosta luopumisen ja yhteiskunnan elättämän diskurssia löytyi kuudesta artikkelista. Selvästi voidaan todeta, että diskurssi yhteiskunnan kaltoin kohteleva diskurssi on vallalla eli hegemoninen. Tätä diskurssia haastaa uhrin diskurssi, jota

esiintyy kuitenkin selvästi harvemmin kuin yhteiskunnan kaltoinkohtelun diskurssia. Uhrin ja yhteiskunnan elättämisen diskursseja voidaan pitää merkitykseltään vähäpätöisempinä.

Yhteiskunnan kaltoinkohtelun ja uhrin diskursseille on tyypillistä, että ne eivät syyllistä työtöntä itseään työttömyydestä. Sen sijaan yhteiskunnan elättämisen diskurssissa on selvästi työtöntä syyllistävä sointi ja on merkittävä tulos, että tämä diskurssi on niinkin pienessä roolissa yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Taulukko 1. Esimerkkejä diskursseista

Diskurssi	Kommentit
Toivosta luopuminen	<p>"Työnantajille tulee paljon hakemuksia, joista näkee, että ne on lähetetty vain hakemuspakon vuoksi."</p> <p>"Mulle sanottiin, että siellä (työttöminä työnhakijoina) roikkuu paljon ihmisiä, joilla ei ole oikeastaan työkykyä."</p> <p>"Eihän kukaan halua leimautua epäonnistujaksi, jonka tiedot, taidot ja koko olemassaolon oikeutus voidaan repiä palasiksi julkisessa keskustelussa."</p>
Yhteiskunnan elättämä	<p>"Jos etuuksien tasoa tai kestoa leikataan, sillä on työllistymisen nopeuteen vaikutusta. Ihmiset eivät hae sitä unelmapaikkaa niin pitkään, vaan tarttuvat vähän muihinkin työmahdollisuuksiin helpommin"</p> <p>"Silloin kun on kyse näistä huippuosajista, täytyy vielä katsoa tätä järjestelmää, mutta isossa kuvassa on täysin perusteltua, että kun tullaan työluvalla Suomeen niin kauan kun täällä töitä on, niin ollaan maassa, sitten kun työ loppuu, palataan kotimaahan."</p>
Uhuri	<p>"Jos laskusuhdanteen aikana luodaan tällaisia kannustimia työttömille, niin tilanne on yhä useammin se, että vaikka se työtön kuinka haluaisi työpaikan, niin hän ei sitä saa, koska niitä ei ole tarjolla."</p> <p>"Tärkein viesti päättäjille on se, että nämä tilanteet, jotka edeltävät köyhyyden putoamista, voivat sattua kenelle tahansa meistä. Kukaan meistä ei suunnittele eroavansa, jäävänsä työttömäksi tai sairastuvansa."</p>
Yhteiskunnan kaltoinkohtelema	<p>"Meillä on iso joukko ihmisiä, jotka kokevat hallituksen toimet epäoikeudenmukaisina. Ihmisten ärsytys kasvaa."</p> <p>"Hallituksen ehdotukset sosiaaliturvan säästöistä kasautuvat kuitenkin voimakkaasti heikommassa asemassa oleville, mikä lisää eriarvoisuutta."</p> <p>"Hyvätuloisiltakin olisi löytynyt leikattavaa."</p> <p>"On iso riski, että kiva ja lämmin ihminen tulee hyväksikäytetyksi eikä saavuta työelämässä asioita, jotka olisivat hänen etunsa mukaisia."</p>

Taulukossa 1 on esimerkkejä eri diskursseista. Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan näitä kommentteja tarkemmin.

4.1 Toivosta luopuminen

Toivosta luopumisen diskurssi liittyy usein pitkäaikaiseen työttömyyteen. Lyhyellä työttömyysjaksoilla ihminen jaksaa yrittää työllistyä ja tällöin myös mahdollisuudet siihen ovat parhaimmat. Pitkäaikainen työttömyys taas aiheuttaa epäuskoa tulevaisuuteen ja voi aiheuttaa pettymystä yhteiskuntaan. Edes korkea koulutus ei takaa ihmiselle työpaikkaa ja on aloja, joilla voi olla hankala löytää työpaikkaa.

Toivosta luopumisen diskurssia esiintyi kuudessa artikkelissa. Kahdessa artikkelissa nousi esiin myös muita diskursseja.

Taulukko 2. Toivosta luopumisen diskurssin esimerkkejä

Toivosta luopuminen	<p>"Työnantajille tulee paljon hakemuksia, joista näkee, että ne on lähetetty vain hakemuspakon vuoksi."</p> <p>"Mulle sanottiin, että siellä (työttöminä työnhakijoina) roikkuu paljon ihmisiä, joilla ei ole oikeastaan työkykyä."</p> <p>"Täällä kotona mä pystyn menemään pötköttämään. Mutta missä työpaikassa pystyy sanomaan pomolle: sori, mulla on sairauden kivut niin pahat ja väsyttää, että menen nyt tirsoille taukahuoneeseen seuraavaksi pariiksi tunniksi."</p> <p>"Eihän kukaan halua leimautua epäonnistujaksi, jonka tiedot, taidot ja koko olemassaolon oikeutus voidaan repiä palasiksi julkisessa keskustelussa."</p>
---------------------	--

Toivosta luopumisen diskurssi esiintyi esimerkiksi uutisessa, jossa hallitus on poistamassa hakemuspakon vuoden työttömyyden jälkeen. Edellinen hallitus vaati neljän työnhakemuksen lähettämistä kuukaudessa. Muuten henkilö on vaarassa menettää työttömyystuen.

Hakemuspakon poisto antaa kuvan siitä, että yli vuoden työttömänä ollut henkilö on toivoton tapaus. Tällöin henkilön ei edes oleteta löytävän enää työpaikkaa tai sopeutuvan työelämään. Vuosi on pitkä aika, mutta pidemmänkin työttömyysjakson jälkeen on vielä mahdollista löytää töitä. Työllisyystoimenpiteet jakavat mielipiteitä, mutta mielestäni pitkäaikaistyöttömien suhteen ei pitäisi luovuttaa.

Toivoton tapaus -diskurssi tulee esille työministeri Arto Satosen kommentissa:

"Työnantajille tulee paljon hakemuksia, joista näkee, että ne on lähetetty vain hakemuspakon vuoksi. Tämän tilanteen muuttaminen on ymmärtääkseni aika laajalti toivottu asia."

Toivosta luopumisen diskurssi esiintyy myös jutussa, joka kertoo Riku Roposesta. Hän on 29-vuotias eikä ole tehnyt päivääkään töitä. Roponen kommentoi tilannettaan:

”Täällä kotona mä pystyn menemään pötköttämään. Mutta missä työpaikassa pystyy sanomaan pomolle: sori, mulla on sairauden kivut niin pahat ja väsyttää, että menen nyt tirsoille taukokuoneeseen seuraavaksi pariksi tunniksi.”

”Mulle sanottiin, että siellä (työttöminä työnhakijoina) roikkuu paljon ihmisiä, joilla ei ole oikeastaan työkykyä, vaan odottamassa, kunnes jotain tähdellistä tapahtuu heidän asiassaan.”

Myös Työterveyslaitoksen tutkimuksessa näkyy toivosta luopumisen diskurssi:

”Pahimmillaan nuori on mennyt koulumaailman läpi eikä puhu. Tai työttömällä on niin vaikeat pelko- ja ahdistusoireet, että uskaltaa käydä kodin ulkopuolella vain seitsemältä aamulla, kun lähikaupassa ei ole kuin myyjä. Joku on niin vaikeasti masentunut, ettei jaksakaan pestä hampaita, aukaista postia tai pukea päivävaatteita. Ei silloin ole työkykyinen ihminen.”

Toivosta luopumisen diskurssi esiintyy myös Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksessa, joka kertoo työttömästä tohtorista. Hän on hakenut kymmeniä työpaikkoja ja saaneensa pelkästään hylkäysviestejä. Näin hän kirjoittaa:

”Eihän kukaan halua leimautua epäonnistujaksi, jonka tiedot, taidot ja koko olemassaolon oikeutus voidaan repiä palasiksi julkisessa keskustelussa.”

”Kymmenet hakemukset eivät ole johtaneet muuhun kuin sähköpostiin tasaisesti kilahteleviin hylkäysviesteihin.”

Toivosta luopuminen näkyy mielipidekirjoituksessa turhautumisena, kun pitkä ja vaativa koulutus ei auta löytämään työpaikkaa. Työpaikoilla saatetaan arvostaa enemmän käytännön kokemusta kuin teoreettista osaamista. Toisaalta vaativa koulutus kertoo pitkäjännitteisyydestä ja sinnikkyyydestä, joita luultavasti arvostetaan myös työelämässä.

Toivosta luopuminen näkyy myös Helsingin Sanomien uutisessa, joissa kerrotaan, että yli 50 000 työnhakijalta ei ole edellytetty työnhakua. Näiden työttömien suhteen on siis luovuttu toivosta. Näin työ- ja elinkeinoministeriö kommentoi asiaa:

” On viitteitä siitä, että asiakastyön painopiste on keskittynyt työnhaun alkuvaiheessa oleviin työnhakijoihin ja pitkäaikaistyöttömien osalta tilanne on haastavampi. Joko heitä ei ole ehditty haastatella eikä hakuvelvoitetta ole näin asetettu tai sitten työnhakijaa ei ole saatu kiinni.”

Työnhakijoiden priorisoiminen kertoo siitä asenteesta, että pitkäaikaistyöttömien osalta työllistymiseen ei uskota. Työttömiä ei velvoiteta työnhakuun, koska heidän työllistymiseensä vaikuttaa vaikealta. Sekä itse toimenpiteet ja lainaukset kertovat samasta toivosta luopumisesta.

Toivottomuutta koetaan niin yhteiskunnan kuin yksilönkin tasolla. Myös mielipidekirjoituksesta nousee esiin hakijan toivottomuus tilanteessa, jossa työnhaku ei ole tuottanut tulosta. Toivosta luopumisen diskurssi ei syyllistä tilanteesta ketään, vaan kertoo ainoastaan tilanteen vaikeudesta.

4.2 Yhteiskunnan elättämä

Diskurssi yhteiskunnan elättämä viittaa siihen stereotypiaan, että työtön on laiska ja osaamaton ihminen, joka haluaa elää pelkästään sosiaaliturvan varassa. Tämä stereotypia on vahva, kuten muun muassa Näre & Näre (2022, 21) toteavat erään työttömän kirjoittaneen: ”Niitä, joilla ei ole töitä, pidetään laiskoina ja työttömyys nähdään omana valintana.”

Kaiken kaikkiaan diskurssia yhteiskunnan elättämä nousi esiin kuudessa artikkelissa. Kolmessa artikkelissa esiintyi myös muita diskursseja.

Taulukko 3. Yhteiskunnan elättämä -diskurssin esimerkkejä

Yhteiskunnan elättämä	<p>”Jos etuuskien tasoa tai kestoja leikataan, sillä on työllistymisen nopeuteen vaikutusta. Ihmiset eivät hae sitä unelmapaikkaa niin pitkään, vaan tarttuvat vähän muihinkin työmahdollisuuksiin helpommin.</p> <p>”Kyllä tämä on suurin alennus mitä tämän rahaston historiassa on nähty. Valtaosin alennusvara johtuu hyvästä työllisyys- ja talouskehityksestä, mutta mukana ovat myös hallituksen kaavailemat säästötoimet työttömyysturvaan.”</p> <p>”Nykyjärjestelmässä kuuden kuukauden työssäololla on voinut saada 300 päivää ansioturva. Eli työttömyysturva on saanut pidempään kuin on tehnyt töitä. Vakuutusperiaatteen mukaan tämä ei ole järkevää.”</p> <p>”Palkkatukea on käytetty niin, että palkkatuetusta työstä on siirretty ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle ja siitä sitten uudelleen palkkatuelle.”</p> <p>”Silloin kun on kyse näistä huippuosajista, täytyy vielä katsoa tätä järjestelmää, mutta isossa kuvassa tämä on täysin perusteltua, että kun tullaan työluvalla Suomeen niin kauan kun täällä töitä on, niin ollaan maassa, sitten kun työ loppuu, palataan kotimaahan.”</p>
-----------------------	---

Diskurssia yhteiskunnan elättämä esiintyi jutussa, joka kertoi hallituksen aikeista muuttaa työttömyysturva. Diskurssia yhteiskunnan elättämä tukee kommentti:

”Jos etuuskien tasoa tai kestoja leikataan, sillä on työllistymisen nopeuteen vaikutusta. Ihmiset eivät hae sitä unelmapaikkaa niin pitkään vaan tarttuvat vähän muihinkin työmahdollisuuksiin helpommin. Hakualue ja ammatillinen kirjo voi laajentua, ja silloin työllistyminen nopeutuu.”

Tästä kommentista voidaan päätellä, että työtön haluaa elää työttömyyskorvauksen varassa, jos se on tarpeeksi suuri. Jossain määrin tämä voi pitää paikkansa, sillä kuten Kiander (1998, 255-258)

toteaa, aina on olemassa ihmisiä, joiden ei kannata ottaa työtä vastaan. Kuitenkin nämä ihmiset kuuluvat vähemmistöön ja suurimmalle osalle työttömistä, työn vastaanottaminen on kannattavaa.

Hallituksen kaavailema työttömyysvakuutuksen maksun alentaminen kertoo myös diskurssista yhteiskunnan elättämä. Työttömyysturvaa pitää alentaa, jotta ihmiset hakeutuisivat nopeammin töihin. Jutussa ei ole huomioitu ollenkaan työttömän näkökulmaa, vaan jutussa kerrotaan, kuinka paljon työssäkäyvältä säästyy rahaa. Työttömyysvakuutuksen alentaminen on esitetty pelkästään myönteisessä valossa. Näin asiaa kommentoi Työllisyysrahaston toimitusjohtaja Janne Metsämäki.

”Kyllä tämä on suurin alennus mitä tämän rahaston historiassa on nähty. Valtaosin alennusvara johtuu hyvästä työllisyys- ja talouskehityksestä, mutta mukana ovat myös hallituksen kaavailemat säästötoimet työttömyysturvaan.”

Toinen artikkeli kertoo SAK:n ja Teollisuusliiton toimenpiteistä vastauksena hallituksen toimiin. Jutusta nousee esiin kaksi diskurssia: yhteiskunnan kaltoin kohtelu ja yhteiskunnan elättämä. Jutussa yhteiskunnan kaltoin kohtelu on hegemoninen diskurssi eli vallalla oleva diskurssi. Jutun lopussa tuodaan kuitenkin esiin myös työnantajapuolen diskurssia. Pääministeri Petteri Orpo kommentoi asiaa näin:

”Meillä on jäänyt työelämään tekemättä uudistuksia ja meillä on pysyvästi alempi työllisyysaste kuin muissa Pohjoismaissa, joissa nämä uudistukset on tehty.”

Hallitus puolustaa työttömyysturvan ja lakko-oikeuden heikennyksiä vetoamalla, että näin toimitaan myös muissa Pohjoismaissa. Hallituksen uudistukset kertovat asenteesta, että työttömyydestä pitää saada sanktioita tai muuten työttömät eivät vapaaehtoisesti halua työllistyä.

Samaa asiaa kertoo myös artikkeli, jossa kerrotaan, miten hallituksen kaavailemat leikkaukset vaikuttavat korkeakoulutettujen tuloihin. Työministeri Arto Satonen sanoo:

”Nykyjärjestelmässä kuuden kuukauden työssäololla on voinut saada 300 päivää ansioturvaa. Eli työttömyysturvaa on saanut pidempään kuin on tehnyt töitä. Vakuutusperiaatteen mukaan tämä ei ole järkevää.”

”Palkkatukea on käytetty niin, että palkkatuetusta työstä on siirrytty ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle ja siitä sitten uudelleen palkkatuelle.”

Ansiosidonnaisen työttömyysturvaa heikennetään, mikä kertoo jälleen hallituksen sanktioista työttömille. Myös palkkatukea ollaan muuttamassa siten, että se ei kerrytä työssäoloehto. Perusteluna asialle on se, että palkkatuelta ei ole tarkoitus palata työttömyysturvalle vaan palata työelämään. Tämä uudistus ei kuitenkaan huomioi sitä, että työnantajapuolella palkkatukea ketjutetaan

eli palkkatukea saavaa henkilöä ei palkata töihin, vaan otetaan uusi palkkatukea saava henkilö tilalle. Näin ollen palkkatukea saava henkilö joutuu takaisin työttömäksi, kun taas yritys voi hyödyntää palkkatukea uudestaan. Ongelmana tässä uudistuksessa on myös palkkatuetun henkilön osaamisen arvostus: palkkatuetun henkilön osaamista ei arvosteta, vaikka hän olisi ollut pitkään töissä. Sekä ansioturvan heikennys että palkkatuen muuttaminen kertovat, että hallitus suhtautuu työttömiin yhteiskunnan eläteinä.

Myös MTV:n uutisten artikkelissa korostuu diskurssi yhteiskunnan elättämä. Juttu kertoo siitä, että jatkossa maahanmuuttajan on lähdettävä maasta kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen, mikäli hän on tullut maahan työluvalla. Tämä kertoo tiukasta suhtautumisesta työttömiin ja erityisesti maahanmuuttajiin. Arto Satonen kommentoi:

”Silloin kun on kyse näistä huippuosajista, täytyy vielä katsoa tätä järjestelmää, mutta isossa kuvassa tämä on täysin perusteltua, että kun tullaan työluvalla Suomeen niin kauan kun täällä töitä on, niin ollaan maassa, sitten kun työ loppuu, palataan kotimaahan.”

Työluvalla tulleet maahanmuuttajat, jotka joutuvat työttömäksi, nähdään yhteiskunnan eläteinä. Juttu on kirjoitettu hallituksen näkökulmasta ja niiden, joita juttu koskee, näkökulma on jäänyt jutusta pois.

4.3 Uhri

Diskurssi uhri kertoo siitä, että työtön ei välttämättä ole voinut itse vaikuttaa työttömyyteensä. Olosuhteet ovat voineet olla sellaiset, että esimerkiksi yritys on ajautunut vaikeuksiin, eikä pysty enää työllistämään kaikkia työntekijöitään. Diskurssi uhri ei syyllistä tilanteesta työtöntä kuten esimerkiksi diskurssi yhteiskunnan elättämä tekee. Uhri-diskurssi näkee tilanteen johtuvan ulkopuolisista tekijöistä, joille työtön ei voi mitään. Uhri-diskurssi ei myöskään näe työttömyyttä yhteiskunnan vika, kuten diskurssi yhteiskunnan kaltoinkohtelu tekee. Uhri-diskurssi voidaan nähdä puolueettomana diskurssina näiden kahden muun diskurssin välissä.

Diskurssia uhri voidaan havaita 11 artikkelissa. Kahdessa jutussa esiintyi myös muita diskursseja.

Taulukko 4. Uhrin diskurssin esimerkkejä

Uhri	”Jos laskusuhdanteen aikana luodaan tällaisia kannustimia työttömille, niin tilanne on yhä useammin se, että vaikka se työtön kuinka haluaisi työpaikan, niin hän ei sitä saa, koska niitä ei ole tarjolla.”
	”Todella suuri osa on työttömänä näiden leikkausten jälkeenkin, ja se tarkoittaa, että ison joukon hyvinvointi on heikentynyt. Sitä hyvinvoinnin heikkenemistä pitää sitten verrata saavutettuun hyötyyn.”
	”Tärkein viesti päättäjille on se, että nämä tilanteet, jotka edeltävät köyhyyteen

putoamista, voivat sattua kenelle tahansa meistä. Kukaan meistä ei suunnittele eroavansa, jäävänsä työttömäksi tai sairastuvansa.”

”Ei ole kyse vain ihmisten huonoista valinnoista tai kyvyttömyydestä hallita omaa talouttansa. Taustalla on isoja elämäntilanteen muutoksia, joihin kukaan ei pysty varautumaan tai ainakaan kukaan ei suunnittele.”

Uhri nousee esille esimerkiksi jutussa, joka käsittelee hallituksen uudistuksia työttömyysturvaan. Maliranta sanoo jutussa näin:

”Jos laskusuhdanteen aikana luodaan tällaisia kannustimia työttömille, niin tilanne on yhä useammin se, että vaikka se työtön kuinka haluaisi työpaikan, niin hän ei sitä saa, koska niitä ei ole tarjolla.”

”Todella suuri osa on työttömänä näiden leikkausten jälkeenkin, ja se tarkoittaa, että ison joukon hyvinvointi on heikentynyt. Sitä hyvinvoinnin heikkenemistä pitää sitten verrata saavutettuun hyötyyn.”

Malirannan kommentteista voidaan havaita, että työtön on olosuhteiden uhri, jos hän ei voi työllistyä halustaan huolimatta.

Lähihoitaja Rammosta kertova artikkeli taas kertoo hoivatyön kannattomuudesta ja uupumisesta työssä. Rammo sanoo:

”On väärin, että työssäkäyvän lähihoitajan elämä on sellaista taistelua ja sinnittelyä. Minun pitää elää stressin alla päivittäin ja miettiä toimeentuloa. Se syövyttää ihmistä.”

”Nyt olen päättänyt, etten enää uuvu. Jään mieluummin kokonaan työttömäksi kuin menetän terveyden. Tämä on arvokasta työtä, eikä ilman sitä pärjätä yhteiskunnassa”

Diskurssi uhri nousee esiin tilanteessa, jossa olosuhteet ovat vaikuttaneet työn kannattamattomuuteen ja tämän takia tehtyihin pitkiin päiviin. Hoitoalalla työvoimapula on kova, mutta huono palkka ja työn raskaus eivät houkuttele alalle. Tämän takia alalla on mahdollista tehdä paljon ylityitä.

Uhri-diskurssi kuvaa myös Ylen artikkeli yksinhuoltajaäidistä, joka kuvitteli saavansa eron jälkeen töitä. Vaikka juttu kertoo lapsiperheköyhyydestä Suomessa, se kertoo myös työttömyyden aiheuttamasta ahdingosta. Itlan tutkimusprofessori Tiina Ristikari sanoo:

” Tärkein viesti päättäjille on se, että nämä tilanteet, jotka edeltävät köyhyyteen putoamista, voivat sattua kenelle tahansa meistä. Kukaan meistä ei suunnittele eroavansa, jäävänsä työttömäksi tai sairastuvansa.”

”Ei ole kyse vain ihmisten huonoista valinnoista tai kyvyttömyydestä hallita omaa talouttansa. Taustalla on isoja elämäntilanteen muutoksia, joihin kukaan ei pysty varautumaan tai ainakaan kukaan ei suunnittele.”

”Tämä on kuin painajainen. Kaikella omalla ahkeruudella ja vaivannäöllä eri asioiden eteen ei olekaan enää merkitystä.”

Uhri-diskurssi kuvaa hyvin tätä elämän sattumanvaraisuutta. Koskaan ei voi tietää, milloin työttömyys osuu omalle kohdalle.

Uhri-diskurssi näyttäytyy myös Hesarin jutussa kannustinloukoista. Johan on yksi tällaiseen kannustinloukkoon joutunut työtön. Näin kerrotaan artikkelissa:

”Suomessa on jopa 100 000 työtöntä, joiden ei kannattaisi ottaa työtä vastaan. Johan haluaisi tehdä töitä, mutta työttömänä käteen jää paljon enemmän. Nyt hän kertoo, miten järjetön tilanne pitäisi ratkaista.”

”Johan on yksi niistä sadasta tuhannesta suomalaisesta työttömästä, jotka ovat kannustinloukossa.”

”Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etlä julkisti äskettäin selvityksen, jonka mukaan näiden ihmisten kukkaroon jää töihin mennessä niin vähän rahaa, että töitä ei kannattaisi ottaa vastaan.”

Kannustinloukoista on puhuttu myös aiempien diskurssien yhteydessä, mutta Johanin tapauksessa merkittävää on se, että hän haluaisi tehdä töitä. Uhri-diskurssi sopii tähän tilanteeseen, sillä ei ole Johanin vika, että työstä jää liian vähän rahaa käteen. Toisaalta ei voi myöskään syyttää yhteiskuntaa kaltoinkohtelusta, jos työttömänä rahaa jää enemmän käteen kuin työllisenä.

Uhri-diskurssi kuvaa näkökulmaa hyvin myös Helsingin Sanomien pääkirjoituksessa:

”Työnhakijat ja työpaikat eivät kohta, sillä suurella osalla nykyisistä työttömistä on joko vääränlainen, riittämätön tai vanhentunut koulutus tai sitten he asuvat väärillä paikkakunnilla.”

Tämä ns. kohtaanto-ongelma on tuttu työmarkkinoilla, joilla saattaa olla paljon työpaikkoja avoinna, mutta ei kuitenkaan sopivia työnhakijoita. Tässäkään tapauksessa ei ole sen paremmin työttömän kuin yhteiskunnankaan vika, jos työpaikkoja on avoinna väärillä paikkakunnilla ja työttömällä ei ole sopivaa koulutusta avoimiin työpaikkoihin.

Uhri-diskurssista kertoo myös Helsingin Sanomien juttu Jukka Summasesta, joka on tehnyt humoristisen työpaikkahakemuksen täyttääkseen velvoitteensa työllistymisen osalta. Summanen ei ole yhteiskunnan elättämä, sillä hän on jäämässä eläkkeelle kymmenen kuukauden kuluttua.

Kysymyksessä ei ole halu elää sosiaaliturvan varassa, vaan rationaalinen suhtautuminen työmarkkinoihin ja omiin työllistymismahdollisuuksiin. Jutussa kerrotaan:

”Jukka Summasen mukaan hänet on velvoitettu hakemaan kahta työpaikkaa kuukaudessa. Summasen mielestä se on ”naurettavaa pelleilyä”, koska hän on jäämässä kuukauden päästä eläkkeelle.”

Summanen itse kommentoi:

”Eihän minua edes otettaisi töihin, kun olen jäämässä eläkkeelle, ja maassa on tuhansia nuoriakin, jotka tarvitsevat töitä.”

Summanen on olosuhteiden uhri, joka on jäänyt työttömäksi vain vähän ennen eläkettä.

Helsingin Sanomien artikkeli kertoo puolestaan TE-keskuksen palveluista, joihin moni on tyytymätön. Näin työttömät kertovat palveluista:

”Yleensä tarjotut työt ovat keikkaluonteisia ja niistä saattaa aiheutua aikamoinen byrokraattinen sotku.”

”Työskenneltyäni tutkinnon jälkeen yli viisi vuotta asiantuntijatehtävissä (joihin edellytyksenä oli ylempi korkeakoulututkinto), minulle pian työttömäksi jäätyäni tarjottiin ’puhdistuspalvelualalle ohjaavaa työvoimakoulutusta’”

Keikkatöiden vastaanottaminen on ongelmallista sen tähden, että saadut tulot vaikuttavat työttömyyskorvaukseen ja niiden selvittäminen TE-keskuksen kanssa on hankalaa. Tänä aikana ei välttämättä ole mahdollisuutta saada työttömyyskorvausta, vaikka saadut tulot siihen oikeuttaisivatkin. Tällainen tilanne kuvaa uhri-diskurssia hyvin, sillä byrokraatia ei ole kenenkään syy. Sen sijaan työtön, joka joutuu tähän tilanteeseen, on olosuhteiden uhri.

Se, että TE-keskus tarjoaa koulutetulle henkilölle koulutusta vastaamatonta työtä, on myös esimerkki uhri-diskurssista. Työtön on olosuhteiden uhri, joka ei työllisty omalle alalleen, vaan jolle tarjotaan työtä, jota olisi voinut tehdä ilman koulutustakin. On selvää, että työtön pyrkii työllistymään ensisijaisesti sille alalle, jolle on kouluttautunut. Jos tämä ei onnistu, niin koulutus on mennyt ajallisesti ja taloudellisesti hukkaan. Jossain vaiheessa on varmasti paikallaan yrittää työllistyä alalle kuin alalle, jos koulutus ei avaa ovia työelämään.

Myös MTV:n artikkelissa nousee esiin uhri-diskurssi. Taloudelliset suhdanteet vaikuttavat työttömyyteen ja niihin työtön tai yhteiskunta ei voi paljon vaikuttaa. YTK Työttömyyskassan toimitusjohtaja Auli Hänninen kommentoi tiedotteessa:

”Talouden merkit osoittavat alaspäin, ja etenkin yli 55-vuotiaiden työttömyyden nousuvauhti oli viime kuussa nopea.”

”Koulutus vähentää tunnetusti työttömyyttä. Pelkän peruskoulututkinnon suorittaneet ovat työmarkkinoilla haavoittuvassa asemassa, mikä näkyy aina kun työttömyys lähtee kasvuun. Yliopistotutkinnon suorittaneiden osalta tilastoa heikentää opetusalan jokavuotinen kesätyöttömyys.”

Jutussa tuodaan kaksi uhriryhmää esiin, ikääntyneet työttömät sekä kouluttautumattomat työttömät. Lisäksi mainitaan opetusalan työttömät, jotka eivät saa palkkaa kesäkuukausilta. Nämä ryhmät uhriutuvat erityisesti silloin, kun taloudessa on matalasuhdanne.

4.4 Yhteiskunnan kaltoinkohtelu

Diskurssi yhteiskunnan kaltoinkohtelu ottaa kantaa siihen, kuka on syypää työttömyyteen. Siinä, missä stereotyyppisesti työttömyys on työttömän oma vika, niin yhteiskunnan kaltoinkohtelu onkin yhteiskunnan vika. Työtön ei myöskään ole sattuman tai olosuhteiden uhri, vaan yhteiskunnassa on jotain pielessä, jos suuri osa työttömistä jää ilman työtä ja asemaa yhteiskunnassa.

Yhteiskunnan kaltoinkohtelu -diskurssia esiintyi peräti 18 artikkelissa. Näin ollen verrattuna muihin diskursseihin, tämä diskurssi on hegemoninen eli vallalla. Tämä on yllättävää, sillä olisi voinut ajatella, että esimerkiksi diskurssi yhteiskunnan elättämä olisi vallalla. Kahdessa artikkelissa esiintyi myös muita diskursseja, mutta peräti 16 artikkelissa diskurssi esiintyi ainoana.

Taulukko 5. Yhteiskunnan kaltoinkohteleman diskurssin esimerkkejä

Yhteiskunnan kaltoinkohtelema	<p>”Työtön, jonka ei kannata ottaa työtä vastaan, koska tuet ovat niin suuret, on urbaanilegenda. Tosielämässä heitä ei kohtaa koskaan eikä missään.”</p> <p>”Neljänkymmenen maksupäivän eli noin kahden kuukauden työttömyyden jälkeen tuleva ensimmäinen porrastus tulee eteen todella nopeasti. Jo pelkkä rekrytointiprosessi kestää helposti pidempään.”</p> <p>”He tarvitsevat monenlaista tukea kiinnittyäkseen työelämään. Olen kohtuullisen skeptinen siitä, että työttömyysturvan leikkaus hirveästi helpottaisi heidän työllistymistään vaikka säästöjä sillä saakin.”</p> <p>”Meillä on iso joukko ihmisiä, jotka kokevat hallituksen toimet epäoikeudenmukaisina. Ihmisten ärsytys kasvaa.”</p> <p>”Hallituksen ehdotukset sosiaaliturvan säästöistä kasautuvat kuitenkin voimakkaasti heikommassa asemassa oleville, mikä lisää eriarvoisuutta.”</p> <p>”Hyvätuloisiltakin olisi löytynyt leikattavaa.”</p> <p>”On iso riski, että kiva ja lämmin ihminen tulee hyväksikäytetyksi eikä saavuta työelämässä asioita, jotka olisivat hänen etunsa mukaisia.”</p> <p>”Rankaiseva työllistämispolitiikka pikemminkin lannistaa kuin kannustaa työtöntä.”</p>
-------------------------------	---

Auli Viitalan kolumni ottaa kantaa kannustinloukkuihin. Hän kirjoittaa:

”Valistunut mielipiteeni on, että kannustinloukku on kupla.”

”Työmarkkinatuki on alle 800 euroa kuukaudessa. Yhden lapsen vanhemmalla tuki on vajaat 900 euroa ja kahden lapsen vanhemmalla reilut 900 euroa, ja tätä hallitus pitää kannustinloukkuna, joten lapsikorotus poistetaan ensi vuonna. Jos työttömän ei näillä tuilla kannata ottaa tarjottua työtä vastaan, palkka on ilmiselvästi liian pieni: sillä ei elä.”

”Työtön, jonka ei kannata ottaa työtä vastaan, koska tuet ovat niin suuret, on urbaanilegenda. Toisielämässä heitä ei kohtaa koskaan eikä missään.”

Viitala ottaa voimakkaasti kantaa kannustinloukkuihin ja hallituksen suunnittelemiin työmarkkinatuen leikkauksiin. Yhteiskunta nähdään tässä kaltoinkohtelijana, joka ajaa ihmisiä köyhyyteen.

Ylen artikkelissa kerrotaan Reine Palmqvistista, joka hakeutui TE-toimiston rekrykoulutukseen. Koulutuksen jälkeen hänellä olisi mahdollisuus työskennellä tekstinkäsittelijänä terveydenhuoltoalalla. Palmqvistille selvisi kuitenkin, että yritys ei maksa mitään pohjapalkkaa, vaan koko palkka on provisioperustaista. Näin hän kommentoi:

”Hakemukseni laitettuani aloin etsiä netistä tietoa siitä, minkälaisia kokemuksia ihmisillä on ollut kyseisestä työstä. Löytyneestä keskustelusta selvisi, että yritys maksaa vain merkkimäärästä ilman mitään pohjapalkkaa. Mun ensimmäinen ajatus oli, että apua.”

Uudenmaan TE-toimiston koulutuspalvelutiimin palveluvastaavaa Taina Riikonen sanoo:

”Tässä on käynyt niin, että tieto kyseisen rekrykoulutuksen provisiopalkkauksesta ei ole tullut ELY-keskukselle ajoissa. Sen seurauksena tilanne on mennyt näin pitkälle. Ainakin jotain pohjapalkkaa pitää olla, jotta rekrykoulutus on relevantti tapa toimia.”

”En näe hyvänä asiana rekrykoulutusta, jossa palkkaus perustuu pelkkään suoritukseen.”

Jutusta käy ilmi, että pelkkä provisiopalkkaus nähdään epäoikeudenmukaisena myös TE-toimistossa. Juttu asettuu selvästi työttömän puolelle, jota yhteiskunta pyrkii kohtelemaan kaltoin.

Ylen artikkeli SAK:n ja Teollisuusliiton toimenpiteistä vastauksena hallituksen toimiin kuvaa myös yhteiskunnan kaltoinkohtelua. Näin SAK:n puheenjohtaja Jarkko Eloranta sanoo:

”Olemme valmiit toimiin, että hallituksen linja muuttuu oikeudenmukaisemmaksi.”

”Meillä on iso joukko ihmisiä, jotka kokevat hallituksen toimet epäoikeudenmukaisina. Ihmisten ärsytys kasvaa.”

”Saamme jatkuvasti viestejä, miksi emme ole jo nyt kovemmissa toimissa.”

”Me puolustamme työntekijöiden asemaa ennen kuin hallitus riistää oikeuden työtaisteluihin.”

Hallituksen toimia kuvataan tässä artikkelissa epäoikeudenmukaisina ja ainoastaan artikkelin lopussa tuodaan esille hallituksen näkökulmaa. Työttömät nähdään tässä jutussa yhteiskunnan kaltoinkohteluna.

Myös Ylen jutussa työttömyysturvan leikkauksiin voidaan havaita diskurssia yhteiskunnan kaltoin kohtelu. Jutussa kerrotaan miten korkeakoulutettujen tulot muuttuvat hallituksen kaavailemien leikkausten myötä. Akavan työmarkkinaekonomisti Eugen Koev kommentoi:

”Neljäkymmenen maksupäivän eli noin kahden kuukauden työttömyyden jälkeen tuleva ensimmäinen porrastus tulee eteen todella nopeasti. Jo pelkkä rekrytointiprosessi kestää helposti pidempään.”

Koevin mukaan esimerkiksi palkkatuen saajissa on iso joukko niitä, joiden työllistyminen ei tapahdu sormia napauttamalla.

”He tarvitsevat monenlaista tukea kiinnittyäkseen työelämään. Olen kohtuullisen skeptinen siitä, että työttömyysturvan leikkaus hirveästi helpottaisi heidän työllistymistään vaikka säästöjä sillä saakin.”

Myös Ylen artikkelin mukaan leikkaukset kohdistuvat erityisesti pienituloisiin. Tutkimuspäällikkö Jussi Tervola sanoo:

”Hallituksen ehdotukset sosiaaliturvan säästöistä kasautuvat kuitenkin voimakkaasti heikommassa asemassa oleville, mikä lisää eriarvoisuutta.”

Myös tutkimusprofessori Heikki Hiilamo on samaa mieltä:

”Kaavaillut uudistukset korostavat yksilön ja perheiden omaa vastuuta toimeentulostaan. Muutosten seuraukset ovat haitallisimpia niille, joilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia hankkia työtuloja tai lisätä työntekoa.”

”Jos saajilla ei ole mahdollisuuksia itse parantaa tilannettaan, vastikkeellisuus johtaa jo lähtötilanteessa niukan toimeentulon heikentymiseen.”

Jutun näkökulma on selvästi heikommassa olevien puolella ja hallituksen toimenpiteet nähdään yhteiskunnan kaltoinkohteluna.

Myös Helsingin Sanomissa otetaan kantaa hallituksen leikkauksiin. Kelan entinen pääjohtaja Elli Aaltonen kommentoi:

”Hyvätuloisiltakin olisi löytynyt leikattavaa.”

”Se on ollut periaatteeni. Eli ei niin, että tasataan kaikille, vaan, että annetaan niille, joilla on vähemmän.”

”Siellä on niin paljon sellaisia leikkauksia, joista moni osuu samoihin ihmisiin.”

Jutussa otetaan selvästi kantaa niiden puolesta, johon leikkaukset osuvat pahiten. Tämä ryhmä ihmisiä nähdään yhteiskunnan kaltoinkohtelemana.

Myös Helsingin Sanomien artikkeli siitä, millainen tyyppi saa töitä, asettuu työttömän puolelle. Rekrytointiyrittäjä Juha Toivola sanoo:

”On iso riski, että kiva ja lämmin ihminen tulee hyväksikäytetyksi eikä saavuta työelämässä asioita, jotka olisivat hänen etunsa mukaisia.”

Staffpointin toimitusjohtaja Anu Ahokas puolestaan vastustaa toteamusta, jota kuulee lausuttavan itsestäänselvyytenä: ”Hyvä tyyppi saa aina töitä.”

”Kun näin sanotaan, tarkoittaako se, ettei työtön ole hyvä tyyppi? Eihän se niin ole.”

Toivola puolestaan toteaa, etteivät työmarkkinat aina toimi reilun pelin säännöillä.

Nämä kommentit ottavat kantaa työttömän puolesta ja myöntävät, ettei työmarkkinat ja yhteiskunta aina toimi reilusti.

Myös Helsingin Sanomien mielipidekirjoitus ottaa vahvasti kantaa työttömän tilanteeseen. Kirjoittajat sosiologian dosentti Sari Näre ja sosiologian professori Lena Näre kirjoittavat:

”Jos työtön yrittää päivittää osaamistaan, hänen voidaan tulkita opiskelevan liikaa. Jos hän kokeilee yrittämistä, hänet voidaan tulkita päätoimiseksi yrittäjäksi riippumatta siitä saako hän edes tuloja. Vapaaehtoistyökin voi olla riski menettää työttömyysturva, vaikka siinä rakentuu työllistämisen kannalta tärkeitä verkostoja.”

”Rankaiseva työllistämispolitiikka pikemminkin lannistaa kuin kannustaa työtöntä.”

”On aiheellista kysyä, onko työttömien rankaiseminen tärkeämpää kuin työllisyysasteen nostaminen.”

Kirjoittajat ottavat kantaa työttömän aktiivisuuteen, josta työtöntä rangaistaan. Opiskelu ja yrittäminen nähdään oikeutuksena työttömyysturvan menettämislle, vaikka ne ovat työttömälle tärkeitä keinoja työllistyä. Ilman koulutusta voi olla vaikea työllistyä uudelleen ja yrittäjäyys ei välttämättä ainakaan heti tuo tarpeeksi tuloja elämiseen. Kirjoituksesta nousee esiin diskurssi yhteiskunnan kaltoinkohtelu, sillä työttömyydestä rankaiseminen on epäoikeudenmukaista.

Yhteiskunnan kaltoinkohtelusta kertoo myös Helsingin Sanomien juttu afrikkalaistaustaisesta miehestä, jolla on kaksi korkeakoulututkintoa ja joka ei ole työllistynyt. Hän kertoo hakeneensa viimeisen kolmen vuoden aikana vähintään yli 200 työpaikkaa ja tullut kutsutuksi haastatteluun vain kolme kertaa (eikä ole tullut valituksi tehtävään). Hänen mukaansa on yleistä, että ulkomaalaiset eivät työllisty opintojensa jälkeen. Hän kertoo:

”Lopulta hain monta kertaa samoihin yrityksiin ja laitoin niihin myös avoimet hakemukset. Työpaikkaa ei löytynyt.”

”On surullista, että vaikka haluaisin tehdä työtä Suomessa, paikkaa ei minulle anneta.”

Voisi kuvitella, että jos henkilö hakee yli 200 työpaikkaa, pitäisi hänen tulla valituksi edes johonkin työpaikkaan, vaikka kielitaito ei olisi erityisen hyvä. Se, ettei työpaikkaa ole löytynyt, kertoo yhteiskunnan kaltoinkohtelusta. Tämä mies on hakenut monenlaista työtä, ei pelkää koulutustaan vastaavaa työtä. Se, että työtä ei ole löytynyt korkeasta koulutuksesta huolimatta, kertoo ongelmista yhteiskunnassa.

5 Pohdinta

Aineistosta löytyi neljä diskurssia: toivosta luopuminen, yhteiskunnan elätti, uhri ja yhteiskunnan kaltoinkohtelu. Yhteiskunnan elätti – ja yhteiskunnan kaltoinkohtelu -diskurssit voidaan nähdä keskenään ristiriitaisina diskursseina. Valta-analyysissa kiinnostus kohdistuu näihin ristiriitaisuuksiin ja siihen, kuka on syyllinen työttömyyteen. Yhteiskunnan elätti -diskurssi näkee työttömän syyllisenä omaan tilanteeseensa ja yhteiskunnan kaltoinkohtelu syyllistää puolestaan yhteiskuntaa. Kuten Valtonen (1998,102) toteaa, aineistosta tyypillisesti nousee esiin keskenään ristiriitaisia diskursseja, jolloin valta-analyysissa ollaan kiinnostuneita siitä, että mitkä diskurssit ovat hegemonisia eli vallalla.

Diskurssi yhteiskunnan kaltoinkohtelu on aineistossa selvästi hegemoninen eli vallalla. Kaikista artikkeleista 18 esiintyi tätä diskurssia. Yhteiskunnan kaltoinkohtelua voidaan nähdä monissa eri yhteyksissä niin yksilötasolla kuin yleisellä tasolla. Hallituksen muutokset työttömyys- ja sosiaaliturvaan kerrottiin mediassa usein tämän diskurssin kautta. Artikkeleiden näkökulma oli lähes poikkeuksetta työttömän puolella ja piti muutoksia epäreiluina. Voidaan hyvin pohtia, olisiko vallalla ollut toinen diskurssi, jos näitä muutoksia ei olisi tullut.

Siinä missä Saramon (2019, 80) tutkimuksessa työtön nähdään vätyksenä tai huollettavana uhrina, tässä työssä hegemoninen diskurssi on yhteiskunnan kaltoinkohtelu. Diskurssi on siis muuttunut huomattavasti tultaessa 2010-luvun lopulta vuoteen 2023. Kuten jo aiemmin todettiin, syksy 2023 jää historiaan aikana, jolloin työttömyys- ja sosiaaliturvaan tehtiin suuria muutoksia. Näistä muutoksista kirjoitettiin varsin kriittiseen sävyyn mediassa syksyllä 2023 ja tämä näkyy diskurssianalyysissa.

Hujanen (2015, 91) puolestaan tuo esille, että työttömien oma näkemys mediassa esitetystä työttömyydestä on valheellinen ja vääristävä. Tämä on osittain ymmärrettävää, sillä on selvää, että työttömät itse eivät koe itseään laiskaksi yhteiskunnan elätiksi. Myös Hujasen työssä tulee esiin se vahva stereotypia, että työttömät ovat laiskoja ja tyhmiä yhteiskunnan elättejä. Omassa tutkimuksessani myös mielipidekirjoituksissa tuli vahvasti esiin diskurssi yhteiskunnan kaltoinkohtelu. Lisäksi mielipiteissä nousi esiin diskurssit olosuhteiden uhri ja toivoton tapaus. Missään mielipiteessä ei voitu havaita diskurssia yhteiskunnan elättämä.

Voidaan nähdä positiivisena kehityksenä se, että työttömiä ei yksiselitteisesti syyllistetä omasta tilanteestaan. Kuten Valtonen (1998, 104) toteaa, niin diskurssit muokkaavat yhteiskunnallisia rakenteita ja yhteiskunnalliset rakenteet diskursseja. Nähtäväksi jää, muokkaako diskurssi yhteiskunnan kaltoinkohtelusta yhteiskunnallisia rakenteita. Ainakin se on ensimmäinen askel siihen suuntaan, että myös yhteiskunnan pitää ottaa vastuuta työttömyydestä.

Kriittisessä diskurssianalyysissä pyritään selvittämään sitä, miten sosiaalista valtaa ja sen väärinkäyttöä muodostetaan (Pynnönen 2013, 28). Tässä opinnäytetyössä diskurssi yhteiskunnan kaltoinkohtelusta tuo selvästi esiin, miten sosiaalista valtaa käytetään väärin. Tämä vallan väärinkäyttö kohdistuu erityisesti heikoimmassa asemassa oleviin työttömiin, joihin hallituksen toimenpiteet kohdistuvat.

Tällä hetkellä ei näytä siltä, että diskurssit muuttaisivat työttömien asemaa. Hallitus on päätöksensä tehnyt ja uudistukset tulevat voimaan vuoden 2024 aikana porrastetusti. Taloudellisesti paremmassa tilanteessa uudistukset eivät ehkä vaikuttaisi niin kipeästi kuin mitä ne nyt näyttävät vaikuttavan. Kuten aineistossa todettiin, vaikka työtön kuinka haluaisi työpaikan, niin hän ei sitä saa, koska työpaikkoja ei yksinkertaisesti ole tarjolla.

Kun tarkastellaan uutistekstejä, niin voidaan havaita, että asiantuntija saa yhä useasti puheenvuoron. Kuten RARE Media (2021, 17) toteaa, niin ajanpuute on ongelmana toimituksissa. Tämä johtaa siihen, että haastateltaviksi valikoituu usein henkilöitä, jotka saadaan helposti kiinni. Silti voidaan huomata, että useat asiantuntijat ovat ottaneet kantaa työttömien puolesta. Kuten esimerkiksi Kellan entinen pääjohtaja Aaltonen toteaa, hyvätuloisiltakin olisi löytynyt leikattavaa. Jatkossa voisi olla hyvä kiinnittää huomiota haastateltavien valintaan, että median monimuotoisuus toteutuisi mediassa.

Jatkossa tutkimuksen kohteeksi voisi ottaa esimerkiksi tulevat diskurssit kirjoitetussa mediassa. Mielenkiintoista on, jääkö työttömiä ymmärtävä diskurssi väliaikaiseksi diskurssiksi mediassa vai onko se pysyvämpi diskurssi. On myös mahdollista, että työttömiä ymmärtävä diskurssi jää pysyväksi, mutta sen asema ei ole enää hegemoninen kuten se oli viime syksynä. Lisäksi on mielenkiintoista nähdä, muuttaako työttömiä ymmärtävä diskurssi yhteiskunnallisia rakenteita.

Oma näkemykseni on myös se, että työttömyys voi kohdata kenet tahansa. Yritykset eivät toimi välttämättä ikuisesti, vaan markkinat muuttuvat ja voivat ajaa yrityksiä vaikeuksiin. Hyvä tuore esimerkki tästä on rakennusala, jossa on syksyn 2023 kuluessa ollut lomautus- ja irtisanomisuutisia. Tällaisessa tilanteessa voi olla vaikea löytää uutta työtä, kun koko ala on vaikeuksissa. Tästä syystä työttömyysturvan ja myös sosiaaliturvan pitäisi toimia turvaverkkoina silloin, kun talous on matalasuhdanteessa. Sellainen henkilö, jota työttömyys ei ole koskettanut, voi katsoa näitä asioita hyvin eri kantilta ja päätyä myös analyyseissa eri lopputuloksiin. Perustelemalla hyvin tulokset pyrin kuitenkin vähentämään sitä riskiä, jonka oma taustani ja näkökulmani työttömyyteen tuovat tähän tutkimukseen.

Vaikka olen perustellut erityisesti diskurssia yhteiskunnan kaltoinkohtelema ja antanut monia esimerkkejä aiheesta, ei voida täysin sulkea pois sitä tosiasiaa, että oma suhtautumiseni on voinut

vaikuttaa tutkimustuloksiin. Varsinkin kun kyseessä on diskurssianalyysi, joka ei ole mikään tietty metodi, vaan pikemminkin väljä, teoreettinen viitekehys.

Tutkimuksen toistettavuuteen vaikuttaa jonkin verran myös aineiston keruutapa, jossa seurasin sekä päivittäistä mediaa ja etsin hakusanalla aineistoa. Kuten totesin jo aiemmin, aineiston keruussa olisi voinut toimia systemaattisemmin.

Sekä oma positio suhteessa tutkittavaan aiheeseen että tutkittavan aineiston keruutapa ovat tämän tutkimuksen luotettavuuteen ja toistettavuuteen vaikuttavia seikkoja. Omaan tutkimuspositioon on vaikea vaikuttaa ja ongelma on sama kuin juttuja kirjoittaessa. Oma tausta ja kokemukset vaikuttavat juttujen näkökulmaan, vaikka kuinka pyrkisi olemaan objektiivinen. Aineiston keruutapa sen sijaan on seikka, mihin pystyy vaikuttamaan ennakolta ja siinä voin ottaa opiksi.

Tutkimus on laadittu eettisten periaatteiden mukaisesti. Tutkijoiden lainaukset on pyritty lähteyttämään mahdollisimman tarkasti. Tuloksia ei ole pyritty vääristelemään tai ne eivät pyri johtamaan harhaan, vaan tutkimustulokset on laadittu niin tarkasti ja perusteellisesti kuin mahdollista pohjautuen käytettyyn aineistoon. Mitään aineistoa tai tuloksia ei ole kopioitu luvottomasti, vaan tulokset on pyritty analysoimaan irrallaan muista tutkimuksista. Näin ollen tulokset ovat mahdollisimman totuudenmukaiset. Analysointiin vaikuttaa kuitenkin tutkijan oma positio, mikä on kuitenkin kaikkien tutkijoiden ongelma. Omia laseja eli sitä miten katsoo ja ymmärtää maailmaa ei ole mahdollista muuttaa.

Lähteet

- Aho S. & Mäkiaho A., 2016. Krooninen työttömyys Pitkään avoimien työmarkkinoiden ulkopuolella olleiden työttömien määrää ja rakennetta sekä työttömyyden dynamiikkaa Suomessa vuosina 2005-2013 selvittävä tutkimus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 20/2016. Luettavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79577/krooninen%20ty%c3%b6tt%c3%b6myys.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Luettu 7.1.2024
- Aholaakko T., 2019. Johtuuko työttömyys yksilöistä vai rakenteista? Asiantuntijoiden näkökulma korkeakoulutettujen työttömyyteen ja työllistymisen haasteisiin. Pro gradu. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Luettavissa: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/20921/urn_nbn_fi_uef-20190499.pdf Luettu 13.12.2023
- Alho L., 2014. Miten työtön aktivoidaan? Teoksessa Työ- ja elinkeinoministeriö. Työpoliittinen aikakauskirja. Luettavissa: [https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162814/Ty%C3%B6poliittinen%20aikakauskirja4.2014.pdf%20\(1\).PDF?sequence=1](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162814/Ty%C3%B6poliittinen%20aikakauskirja4.2014.pdf%20(1).PDF?sequence=1) Luettu 12.12.2023
- Böckeman P. & Ilmakunnas P., 2005. Työttömien itsensä kokema hyvinvointi. Teoksessa Hämäläinen K., Taimio H. & Uusitalo R. (toim.). Työttömyys – taloustieteellisiä puheenvuoroja. Edita Prima Oy. Helsinki.
- Ervasti H., 2018. Poistavatko kannustimet ja sanktiot työttömyyttä? Teoksessa Kajanoja J. (toim.). Työllisyyskysymys. Into Kustannus. Helsinki.
- Helne T., 2002. Syrjäytymisen yhteiskunta. Gummerus Kirjapaino. Saarijärvi.
- Hujanen R., 2015. Työttömät: Helsingin Sanomien mielipidekirjoituksissa rakentuvia kulttuurisia merkityksiä. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto. Humanistinen tiedekunta. Luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/47294#> Luettu 11.12.2023
- Jokinen A., Juhila K. & Suoninen E., 2016. Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö. Vastapaino. Tampere.
- Kankila A., Viren E., Salmenniemi H., Meriläinen H., Kilpi J., Ekholm J., Maunuksela K., Poser L., Haglund M. & Purokuru P., 2019. Työstäkieltäytyjän käsikirja. Into Kustannus. Helsinki.
- Kaskeala R., 2012. Työttömyyden leima ja työllistettävyyden leima: Työttömiä ohjaavien ammattilaisten käsitys vaikeasti työllistyvien työllistävyydestä. Pro gradu. Lapin yliopisto.

YTK/Kuntoutustiede. Luettavissa <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61167/Kaskela.Riitta.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Luettu 22.12.2023

Kauppinen T., Saikku P. & Kokko R.-L., 2010. Työttömyys ja huono-osaisuuden kasautuminen. Teoksessa Vaarama M., Moisio P. & Karvonen S. (toim.). Suomalaisen hyvinvointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki

Kiander J., 1998. Työttömyys, tulonjako ja köyhyys. Teoksessa Pohjola M. (toim.). Suomalainen työttömyys. Taloustieto. Helsinki.

Kortteinen M. & Tuomikoski H. 1998. Työtön – Tutkimus pitkäaikaistyöttömien selviytymisestä. Tammi. Helsinki.

Kunelius R., Noppari E. & Reunanen E., 2010. Media vallan verkoissa. Tampereen yliopisto. Luettavissa <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/65414> Luettu 1.2.2024

Kyyrä T., 2018. Työttömyysturvan käyttäytymisvaikutuksista. Teoksessa Kajanoja J. (toim.). Työllisyyskysymys. Into Kustannus. Helsinki.

Lehtonen M. & Koivunen A., 2010. Kansalainen minä: Median ihannesubjektit ja suostumuksen tuottaminen. Teoksessa Pietikäinen P. (toim.) Valta Suomessa. S. 229-250. Gaudeamus Helsinki University Press. Tallinna.

Lillqvist E., 2010. Työtön suomalaisessa diskurssissa: Korpusavusteinen tutkimus työttömiä koskevista puhetavoista. Maisterin tutkinnon tutkielma. Aalto-yliopisto. Kielten ja viestinnän laitos. Luettavissa: <https://aaltdoc.aalto.fi/items/689d6c86-f1dc-4dcc-8b16-09fce530e388> Luettu 12.12.2023

Näre S. & Näre L., 2022. Työttömyys sattuu. Arjen kamppailuja työllistämistoimien rattaissa. Gaudeamus. Tallinna

Pakarinen J., 2018. Työttömyys osallisuuden ja toimintakyvyn menetyksenä. Teoksessa Kajanoja J. (toim.). Työllisyyskysymys. Into Kustannus. Helsinki.

Pehkonen J., 1998. Pitkäaikaistyöttömyys. Teoksessa Pohjola M. (toim.). Suomalainen työttömyys. Taloustieto. Helsinki.

Pietikäinen, S. & Mäntynen A., 2019. Uusi kurssi kohti diskurssia. Vastapaino. Tampere.

Pynnönen, A. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun Working Paper N:o 379. Jyväskylän yliopisto. Luettavissa:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42412/978-951-39-5471-0.pdf?se->. Luettu: 20.12.2023.

RARE Media. 2021. Kenen tietoo? -opas moninaisempaan ja inklusiivisempaan journalismiin. Luettavissa: <https://raremedia.fi/wp-content/uploads/2021/05/PDFKenen-tietoo.pdf>. Luettu: 20.12.2023.

Renvall M. & Valtonen S., 1999. Miten sosiaaliturvan väärinkäytöstä puhuttiin julkisuudessa? Teoksessa Hellsten K. & Uusitalo H. (toim.). Näkökulmia sosiaaliturvan väärinkäyttöön. STAKES Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki.

Saldo Bank 6.4.2023. Oletko pienituloinen, keskituloinen vai suurituloinen? Saldo Bankin blogi. <https://www.saldo.com/fi-fi/blog/keskituloinen/> Luettu 13.2.2024.

Saramo C., 2019. Työttömyysdiskurssit Helsingin Sanomien uutisoinnissa vuosina 1992-1994 ja 2015-2018. Pro gradu. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Luettavissa: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/c69c19ca-688b-409b-a16e-c4412fbc522a/content>. Luettu 30.11.2023

Tossavainen P., 2005. Mitä tilastot kertovat työttömyydestä? Teoksessa Hämäläinen K., Taimio H. & Uusitalo R. (toim.). Työttömyys – taloustieteellisiä puheenvuoroja. Edita Prima Oy. Helsinki.

Valtonen S., 1998. Hyvä, paha media. Diskurssianalyysi kriittisen mediatutkimuksen menetelmänä. Teoksessa Kantola A, Moring I & Välvirronen E. (toim.). Media-analyysi tekstistä tulkintaan. Tammer-Paino Oy. Tampere

Verho J., 2005. Työttömyyden kesto ja pitkäaikaistyöttömyys. Teoksessa Hämäläinen K., Taimio H. & Uusitalo R. (toim.). Työttömyys – taloustieteellisiä puheenvuoroja. Edita Prima Oy. Helsinki

Vihavainen S., 2022. Työttömyydessä eläneiden kertomuksia – Diskurssianalyysi epävakaasta työelämästä ja työttömän stigmasta. Pro gradu. Tampereen yliopisto. Sosiaalipsykologia. Luettavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/138834/VihavainenSaara.pdf?sequence=2> Luettu 14.12.2023

Vähätalo K., 1998. Työttömyys ja yhteiskunta. Gaudeamus. Tampere.

Liitteet

Liite 1. Aineisto

<https://yle.fi/a/74-20051974> luettu 30.10.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20051335> luettu 30.10.2023

<https://yle.fi/a/74-20056456> luettu 30.10.2023

<https://yle.fi/a/74-20051581> luettu 30.10.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20060770> luettu 23.11.2023

<https://yle.fi/a/74-20045655> luettu 30.10.2023

<https://yle.fi/a/74-20060261> luettu 24.11.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20054777> luettu 24.11.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20057694> luettu 24.11.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20049523> luettu 24.11.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20051535> luettu 24.11.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20057712> luettu 24.11.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20062472> luettu 18.12.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20063173> luettu 18.12.2023 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20066579> luettu 8.1.2024 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20065687> luettu 8.1.2024 hakusanalla työt*

<https://yle.fi/a/74-20065124> luettu 8.1.2024 hakusanalla työt*

<https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000008777717.html> luettu 30.10.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009846507.html> luettu 30.10.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000009830476.html> luettu 30.10.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009496346.html> luettu 2.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000009563001.html> luettu 2.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009519233.html> luettu 3.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009483320.html> luettu 3.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000009517154.html> luettu 3.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009349712.html> luettu 6.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000009259485.html> luettu 6.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/mielipide/art-2000010006796.html> luettu 6.11.2023

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000010021088.html> luettu 28.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/kaupunki/espoo/art-2000010024395.html> luettu 18.12.2023 hakusanalla työt*

<https://www.hs.fi/talous/art-2000010022624.html> luettu 18.12.2023 hakusanalla työtön

<https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000009980305.html> luettu 18.12.2023 hakusanalla työtön

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/selvitys-nama-ihmisryhmat-jaavat-nyt-eniten-tyotto-miksi/8786282#gs.01mc2u> luettu 6.11.2023 hakusanalla uutiset työttömyys

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/hallitukselta-erillisratkaisu-kolme-kuukautta-tyottomana-ja-ulos-suomesta-linjauus-ei-koske-ulkomaalaisia-huippuasiantuntijoita-kertoo-tyoministeri-satonen-mtv-llle/8765148#gs.01k6v0> luettu 6.11.2023 hakusanalla uutiset työttömyys

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/nain-oppositio-roimii-hallituksen-budjettiesitysta-leikkaukset-tulevat-vauhdittamaan-tyottomyytta/8781938#gs.034apk> luettu 6.11.2023 hakusanalla työttömyys

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/maaraaikaiset-opettajat-jaamassa-ilman-ansiosidonnaista-tyottomyysturvaa-hallitusohjelma-kauhistuttaa/8765288#gs.0328tb> luettu 7.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/nain-tyottomyytta-saadaan-vahennettya-johtava-tutkija-laati-listan/8746678#gs.0361o9> luettu 7.11.2023 hakusanalla työtön

<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/kela-uhkaa-peria-tyottomalta-ollilta-etuuksia-takaisin-lahes-26-000-euroa-syyna-vapaaehtoistyö/8647952#gs.03755j> luettu 9.11.2023 hakusanalla työtön

